

Tabor

1942 Leto „Štajerskega bataljona“ 1982

1982

EL FORTIN

1-2

D 10004 +

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov ● TABOR je last in vestnik Tabora (SPB ● Mnenje Tabora SPB predstavljajo članki, ki so podpisani od glavnega odbora ● Izdaja ga konzorcij. Predsednik: inž. Anton Matičič ● Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila: za lastništvo Lic. Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

TABOR is the voice of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

TABOR es el órgano de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos ● Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Bs. Aires, Argentina.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 362-7215

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 137.176

NAROČNINA: Argentina 80.000.— pesov; Južna Amerika: 10 dolarjev; Evropa - Australija: 12 dolarjev; letalsko 15 dolarjev, za vse države.

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: Inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, (1655), J. L. Suárez — Bs. As., Argentina. Telefon: 766-7513.

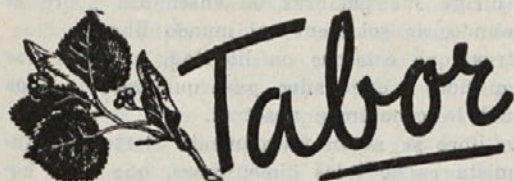
NAŠA NASLOVNA SLIKA

SRAMOTA NE BO NIKOLI UMRLA! — Če bi bile resnične vse mistifikacije o Sv. Urhu in vsa zlodela slovenskih domobrancev, katere si je v blodnjah nespečih noči zločincev izmislila v svoj zagovor režimovska propaganda, ne bi nikdar odtehtale grozodejstev, ki jih je komunistična partizanska sodrga izvršila nad branilci Grčaric in Turjaka že jeseni 1943 v množičnih zakopih Jelendola in Mozlja, iz katerih šele je kot edina možna posledica zrastle naše dično slovensko domobranstvo, da je potem z zverinskim pokolom teh predanih in razoroženih hrabrih bojnikov za Boga — Narod — Domovino meseca maja in junija 1945 v gozdovih Roga in drugod širom mučeniške slovenske zemlje dokončno dokazala, kaj je bila njena — „osvobodilna vojna“!

Kar je še ostalo od izmaličenih, še pred nasilno smrtjo pohabljenih trupel junaških branilcev slovenskega poštenja in časti na okopih Grčaric in Turjaka potem, ko so še poslednjič verjeli partizanski besedi in se predali, so domobranci po izkopu pietetno polagali v krste in ob njih prisegali, da za nobeno ceno verolomni komunistični besedi ne bodo verjeli nikdar več!

PN 1520/1912

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Enero-Febrero 1982

BUENOS AIRES

Januar-Februar 1982

LA CRISIS EN POLONIA

¿Qué es lo que se está desarrollando en Polonia?

Para los que conocen el comunismo y no tambalean en sus conocimientos, no es difícil encontrar la respuesta a esta pregunta. Los conocedores del comunismo y de sus tácticas saben que los comunistas, dondequiera que lleguen al poder, se valen de cualquier maniobra para retener el poder en sus manos.

Recordemos solamente como ahogaron en sangre la rebelión en Hungría y como congelaron la "primavera" en Checoslovaquia.

No es casualidad, pues, que los comunistas en sus países no hablen del comunismo. Siempre se los va oír hablar del orden socialista, de la autogestión, del realismo político, o sea, de cualquier cosa que pueda engañar a los ingenuos, y que, así engañados, se queden tranquilos y soporíferamente humildemente la esclavitud comunista.

Polonia y "Solidaridad" son un ejemplo casi escolar de la lucha comunista por el poder. Los líderes comunistas permitieron a los opositores levantar cabezas y estos declararon honestamente qué son, qué quieren y qué no quieren. Al llegar la acción a este punto, intervinieron los fieles comunistas y con toda crueldad aniquilaron todo lo que les pudo debilitar su poder.

El comunismo es la negación de la libertad y no concede derechos a sus adversarios. En esto no elige los medios, que pasan de las simples mentiras propagandísticas hasta los más horribles asesinatos de sus adversarios. Polonia es en la actualidad un fiel reflejo de esta acción casi escolar comunista.

La tentativa comunista después de la primera guerra mundial, los crímenes de Katyn durante la segunda guerra mundial, el levantamiento en Poznan y el actual procedimiento aplicado a "Solidaridad", son solamente consecuencias lógicas de la revolución mundial comunista.

¿Y la reacción en Oeste? — Esta vez es algo más fuerte, tal vez a causa del papa Juan Pablo II. Polaco de origen, quien en los momentos

precisos llama la atención y dirige sus palabras de enseñanza sobre el peligro comunista a todo el mundo, no solamente al mundo libre.

El deber de todos nosotros, que estamos en libertad, es abrir los ojos a aquellos que están enceguecidos y engañados, para que también ellos conozcan al comunismo tal cual lo conocemos nosotros.

En el así llamado mundo libre se notan últimamente ciertos aclaramientos, pero el engaño comunista es de tales dimensiones, que hace horrorizar al hombre y no puede creer que se trata de un engaño. Al comunismo es necesario sacarle la máscara de la cara, y todos los hombres honestos y amantes de la libertad reconocerían de inmediato su criminal naturaleza.

Nosotros, los combatientes anticomunistas, debemos todavía cumplir con nuestro deber hacia nuestros hermanos masacrados y desenmascarar también este crimen comunista y hacerlo conocer a todo el mundo, que se conozca la perversidad comunista. Asimismo debemos, siempre y en todas partes, recalcar, que para conseguir los ideales eternos es necesario también sacrificarse. Esto lo demostraron nuestros héroes en el momento que dieron sus vidas por

DIOS — PUEBLO — PATRIA

OB POLJSKI KRIZI

Kaj se godi na Poljskem?

Onim, ki poznajo komunizem in ne motovilijo ob svojih spoznanjih, ni težko odgovoriti na zgoraj stavljeno vprašanje. Poznavalci komunizma in njegovih taktik pač vedo, da bodo komunisti, kjerkoli imajo oblast v svojih rokah, storili karkoli, samo da to tudi obdrže.

Spomnimo se samo, kako so neusmiljeno zatrli upor na Madžarskem in kako so zamrznili „pomlad“ na Češkoslovaškem.

Ni slučaj, da komunisti sami ne govore več o komunizmu v svoji državi. Vedno namreč poudarjajo socialistično ureditev, samoupravljanje, realistično stvarnost in pač vse, kar more zamotiti lahkoverne kaline in jih še kar naprej varajo, važno pa je, da bodo ti mirni in ponižni in vdano trpeli komunistično sužnost.

Poljska in „Solidarnost“ sta zopet še en poučen primer komunistične borbe za oblast. Komunistični prvaki so dopustili nasprotnikom, da so dvignili glave in odkrito povedali kaj hočejo in česa nočejo. Ko je pa odpor prikipele do gotove meje, so posegli vmes zvesti komunisti in z vso surovostjo uničujejo vse, kar bi jim moglo omajati oblast.

Komunizem zanika svobodo, kakor tudi vse pravice vsem onim, ki mu nasprotujejo in pri tem ne izbira sredstev, ki grovo od navadnih propagandnih laži pa do najogabnejših zločinov in umorov nasprotnikov. Polj-

ska je s svojimi sedanjimi, kakor tudi s polpreteklimi zgodovinskimi dogodki kar šolski primer komunističnega delovanja.

Komunistični poskus po prvi svetovni vojni, pomori v Katynu med drugo svetovno vojno, upor v Poznanju in sedanji postopek s „Solidarnostjo“, so samo logične posledice komunistične svetovne revolucije.

In odmev na Zapadu? — To pot je nekoliko močnejši, morda zato, ker je pač papež Janez Pavel II. Poljak in zato ob pravih trenutkih opozarja in poučuje ves svet — ne samo svobodnega — o nevarnosti, ki svetu grozi.

Dolžnost nas vseh, ki smo na svobodi je, da odpiramo oči vsem zaslepljenim in zapeljanim, da bodo tudi oni spoznali komunizem tako, kot ga mi poznamo. Sicer se v tkzv. svobodnem svetu malce jasni, toda komunistična prevara je tako velika, da se človek kar zgrozi ob tem in ne more verjeti, da je to res samo prevara. Komunizmu je potrebno strgati krinko z obraza in vsi pošteni svobodnjaki bodo takoj spoznali njegovo zločinsko naravo.

Mi, protikomunistični borci imamo tudi še svojo dolžnost do naših pobitih bratov, da tudi ta komunistični zločin razkrinkamo in razgalimo pred vsem svetom, ki bo tako spoznal komunistično podlost. Prav tako pa moramo tudi poudarjati vedno in povsod, da so za dosego večnih idealov potrebne tudi žrtve, kar so naši junaki dokazali, ko so žrtvovali svoja življenja za

BOGA — NAROD — DOMOVINO

Dimitrij O. Jeruc

Vrnil se bom

In vrnil se bom k tebi, mati;
v preprosti krsti bo razpelo,
spomladi vse bo zadehtelo
in polja bodo prti zlati.

S seboj prinesel bom spomine
teh dolgih let pekla, čakanja,
a ti boš rekla: Sin moj sanja
pozdrave daljne domovine.

V nočeh ne spim, le mislim nate,
kako pri tebi bom ves nem in tih;
vendar boš slišala moj sladki vzdih,
ker našel sestre sem in brate.

Pred štiridesetimi leti

Letos 18. maja bo poteklo 40 let, ko je odšla na teren proti okupatorju prva bojna enota, s pristankom Slovenske zaveze (najvišji tedanji politični forum Slovenije), organizirana pod poveljstvom vrhovnega poveljnika za Slovenijo majorja Karla Novaka in direktnim poveljnikom kapetanom Milanom Kranjcem. Skupina se je organizirala v Bizoviku pod Ljubljano.

Zaradi zgodovinske važnosti dogodka in njega pravilne ocene, kakor tudi dejstev, ki so sledila, je nujno, da si osvetlimo stanje tistega časa.

Dvoje je neizpodbitno: 1. Komunistična partija je imela točno določen cilj, po skrbno pripravljenem načrtu — Revolucija, v vsestranski podpori Sovjetske zveze. (Čas okupacije je zanje edini ugodni moment v zasužnje-nem narodu, da pa ne bo dišalo po komunizmu, ki ga je narod na splošno zavračal, si je treba nadeti prikupno masko — Osvobodilna fronta — OF).

2. Slovenske demokratične stranke, združene v Slovenski zavezi, so sklenile premirje in sporazum z namenom skupnega, združenega odpora proti okupatorju.

Komunistom ni šlo v račun, da bi kakršnakoli akcija proti okupatorju bila izven njihovih načrtov, zato so že ob organiziranju odpornih gibanj v posameznih strankah — Slovenske legije, Sokolske legije ter Pobratima in Slov. narodnega gibanja izdali proglas: „Kakrššen koli odpor proti okupa-torju izven OF je izdajalsko početje in njegovi krivci bodo kaznovani s smrtjo!“

Grožnja KP se je začela uresničevati. Padla je prva žrtev — ing. Fa-nouš Emmer, ki je do zadnjega skušal pridobiti tudi komuniste za skupni nastop proti okupatorju. Zašel je v njihove zanke. Podrlj so ga pri belem dnevu 4. decembra 1941 ob šišenski cerkvi. Ing. Emmer je bil imenovan za prvega poveljnika bojne enote, ki bi šla na teren. Njega je nadomestil kapetan Emil Kranjc.

Ker je bila KP v svojih načrtih neodjenjljiva in njen cilj ni bila „svo-boda narodu“ temveč „smrt fašizmu,“ ki pa ni bil okupator, temveč vsi Slo-venci, ki se slepo ne podredijo njih vodstvu in odobravanju njihovih zločinov, zato so sledile žrtve, najpreje v Ljubljani: dr. Erlich, Jaroslav Kikelj, Fran-ček Župec, nato po deželi, duhovniki, župani, študentje, delavci, cele družine.

Ker je bila večina slovenskih oficirjev bivše jugoslovanske vojske zdru-žena v Oficirski grupi, ki je priznavala SZ in je seznam teh oficirjev prišel v roke KP je le-ta kopijo istega poslala okupatorju, kateri je z lahkoto are-tiral vse in jih poslal v koncentracijska taborišča. To je bila prva velika zmaga izdajalske Osvobodilne Fronte.

Major Novak je sestavil svoj štab zato iz pripadnikov Legij. Organi-zacijsko trojko glavnega štaba pa so tvorili: dr. Albin Šmajd, predstavnik

SL; Rudolf Žitnik, predstavnik Sokolske legije in prof. Tone Krošelj, predstavnik Pobratima.

Ustrahovan narod je čakal nekoga, ki bi udaril rekoč: „Dovolj je te rdeče burke, mar je še premalo trpljenja, ki ga zadaja okupator!“ — Pa ga ni bilo nikogar.

Major Novak je predlagal že marca 42., da se formira bojni odred, ki naj bi bil nekaka baza za formiranje kadrov, toda politični odsek SZ je to odsvetoval z ozirom na okupatorjeve represalije in komunistično maščevanje.

Med tem so se začele pojavljati manjše komunistične skupine v gozdovih. Začele so z sabotažnimi akcijami: razdiranje prog, razkopavanje cest, ubojem posameznih sovražnih vojakov. Okupatorjev odgovor je bil: talci in požgane vasi. Moški so bežali v hribe, kjer so jih mobilizirali partizani in njih grupe so se večale. Vedno več je bilo fantov in mož, ki so iskali zavetja pred okupatorjem in komunisti, vedno več žrtev enega ali drugega, Slovenska zaveza pa je s svojimi političnimi svetovalci čakala „ugodnega trenutka, da se prihranijo žrtve.“

Major Novak je kljub nasvetu, da je treba z ilegalo počakati, začel z naglo organizacijo in zahteval od Legij, da mu preskrbe moštva za formacijo odreda. Končno je bilo domenjeno, da se odred formira v okolici Ljubljane, od koder krene v Suho krajino v zbiralno bazo „Soča“.

Prvi fantje so prišli čez blok iz Ljubljane 10. maja in se nastanili v kaplaniji v Devica Marija v Polju, drugi so šli direktno v Dobrunje pod Sv. Urhom in v Bizovik. Tu so se začele priprave za odhod. Kurirji so se neprestano izmenjavali. Toda manjkali so še fantje in orožje. Kapetan Kranjc je zahteval oboje, sicer se ne poda na teren. Dobil je zagotovilo za orožje in moštvo in obenem povelje, da se s terena ne sme vrniti. V nedeljo 17. maja je odred narastel na 17 mož, ki so bili vsi oboroženi z puškami Mauser in ročnimi bombami ter nekateri z revolverji.

Naslednji dan 18. maja se je vsa skupina zbrala pod noč v gozdu nad Bizovikom za svoj prvi pohod z namenom, da zbira ogrožene fante v nove enote, za borbo proti okupatorju ter v zaščito narodu pred komunističnim nasiljem.

Zbranim borcem je major Novak med drugim dejal: „V vas so uprte oči slovenskega naroda, ki ste mu v teh težkih dneh edina nada in porok svobode. Vaša pot bo težka, že zaradi partizanskih enot, ki so v gozdu. Izmikajte se direktnim napadom nanje, če pa vas bodo napadli, sprejmite borbo!“ Nato je stotnik Lampe s kratkimi besedami, polnim domovinske ljubezni vli fantom ognja v tisti temni, negotovi noči.

Z rezkim poveljem: „Na desno, puške v roko, naprej!“ je prvi v enoti začrtal težak korak in skupina se je vila po vasi med hišami v koloni po eden. Luči so že ugašale za zagrnenimi okni in tam z ljubljanskega bloka so sikali močni žarometi kakor sovražni rafali.

Z Bogom Ljubljana in ti vas domača, tudi za vaju gremo svobode iskat...!

Letos poteka 40 let, ko je prva demokratična bojna skupina 17 borcev odšla na teren v borbo proti okupatorju in v zaščito naroda pred komunističnim nasiljem. Iz 17. fantov se je v Gorjancih razvil v močni in nepremagljivi „ŠTAJERSKI BATALJON“.

Zveza slovenskih protikomunističnih borcev TABOR, posveča to leto njih slavnemu spominu, „LETO ŠTAJERSKEGA BATALJONA,“ v priznanje junaštva njihove velike žrtve in ideala, ki je zagorel kakor plamenica v Gorjancih in ne bo več ugasnil:

BOG NAROD DOMOVINA!

SLAVA NJIHOVEMU SPOMINU!

ZBOGOM, DOMOBRANKA!

Poslovilni govor starešine D. S. P. B. — TABOR ARGENTINA, lic. I. Korošca ob odprtjem grobu pok. ge. KSENIJE RUPNIK dr. KOCIPROVE.

Ni se še usedla zemlja na pokopališču v Villegas, kamor smo položili Zinko Rupnikovo, in zopet stojimo pred sveže odprtim grobom.

Kisa, Ti odhajaš! — Pomlad je prišla... in Ti odhajaš za vedno od nas...!

Kakor da bi te nerodne ilovnate kepe prsti padale prav na srce, tako tesno nam je ob Tvojem odhodu.

Ko premišljam Tvojo življenjsko povest, posebno zadnjih let, se mi zdiš utelešena podoba Domobranstva; z nadčloveškim pogumom, v njemu enakem trpljenju, s silno voljo do življenja in z velikim slovenskim srcem.

V vseh mogočih številnih boleznih teh dolgih let je bilo Tvoje življenje nenehna daritev trpljenja. Rezali so Te pri živem mesu in Ti vrtali kosti, kolikokrat se jim je zdelo; in Ti si vzdržala. Trpljenje se je zagrizlo v Tebe, da Ti

izpije poslednje kaplje krvi, toda ni Te strlo, kajti v teh že redkih kapljah je bilo zgoščene toliko življenjske sile in ljubezni do vsega, kar je našega: do trpečega naroda doma, do naše krvi, ki umira razmetana po tujem, do naše nekončane borbe, pa do Tvojih najožjih — brata Ženjo z družino, sina

Nika z družino in do Tvojega dobrega, zvestega Stanka, ki je s Teboj delil vso bolečino in, kadar je bilo najtežje, pogoltnil solzo, ki mu je silila v oči, da Ti je prihranil najhujše! — —

Prebolela si težke zime Tvojih bolezní — junaško in brez tožbe — in po vsem tem vidno okrevala; že je šlo na bolje — — —

— — — Pa se je približala pomlad in z njo zahrbtnen udar, ki ga nihče ni pričakoval. — — —

O Bog, kako skrivnostna so Tvoja pota! —

Kisa, občudujem Tvoje junaštvo in se klanjam Tvojemu spominu — spominu velike slovenske žene, ki je kljub veličini in položaju ostala skromna v življenju in v smrti. Nisi prosila ne zdravja, ne blagostanja zase. Tvoje veliko srce je mislilo le na druge in ljubilo do zadnjega... ZATO NI MOGLO UMRETI!

Še prejšnji teden, že, ko si slutila, da odhajaš, si prosila:

„Dobri Bogec, pa naj bo ker Ti veš, če je prav tako; toda daj mi vsaj še pet dni srečice pri mojem dobrem možeku... vsaj še pet dni pri mojem Stanku!“ ... In dobri Bog je čul Tvojo skromno, a silno — poslednjo željo.

Draga Kisa, dobojevala si, kakor naši mrtvi bataljoni; prav kakor njih, je tudi Tebe pomlad poklicala v svoj objem.

Ker smo Te imeli radi, zares prísrečno radi, zato nam je tako hudo ob Tvoji ločitvi. Toda naša žalost se bo utopila v Tvoji sreči, ker vemo, da Ti je lepo, neizmerno lepo. Iz Tvojega angelskega smehljava na spokojnem mladostnem obrazu sem to bral.

Sedaj si pri Tvojih in naših dragih. Sedaj si spet v naročju pri Tvojem papanu — — —

Odpočij se, draga Kisa, v tuji zemlji, ki Ti je domača!

In ko bodo preko kalne Srebrne reke zavele pomladne sape, Ti bodo prinašale pozdrav iz Slovenije, ki si jo tako ljubila. —

ZBOGOM, DRAGA KISA!

ZBOGOM IN NA SVIDENJE, TI NAŠA DOMOBRANKA!

N. F.

Svobode ne morejo razumeti!

Svobodna Slovenija je v številu 49, leto 1981 ponatisnila obširno analizo o življenju in delu slovenske politične emigracije in njenega predstavníštva v zdomstvu, povzeto iz Slovenskega tednika, leto IX, str. 44, ki jo je napisal Andrej Dornik.

Ker se Dornikova analiza skoraj v celoti nanaša na Narodni odbor za Slovenijo, se bom omejil le na kratko, v kolikor se tisto pisanje dotika Tabora, ki po mnenju pisca zanika pravico političnega predstavníštva Narodnega odbora za Slovenijo.

Resnica je, da Tabor že dve desetletji kritično presoja delo in zadržanje NO, ker ga smatra za slabiča, ki ni kos nalogi, katero zastopa, a

prepričani smo, da če tega političnega organa v zdomstvu ne bi imeli, bi ga morali ustanoviti, sicer boljšega, učinkovitejšega in demokratičnega v pravem pomenu besede.

To naj bi bila naša dolžnost, ker se zavedamo, da smo tudi Taborjani del slovenske politične ter ideološke emigracije zato, ker je naš nazor protikomunističen.

Glede spora Vestnik/Tabor, ki ga omenja pisec, pa ni tako krvav kot ga slika Dornik in njegovi partijski somišljeniki.

Zverinski pokol tisočev slovenskih domobrancev 1945 (Dornik, ga je „pozabil“ opisati), je več kot dovolj velika žrtev, ki ne dopušča, da bi se Vestnikovci in Taborjani kljub nastali razliki odpovedali brezkompromisnemu boju zoper istega sovražnika — komunista, kateremu so naivni zapadni zavezniki aprila 1945 v Jalti podarili zmago.

Slovenski domobranci v svobodnem svetu imamo na razpolago toliko prostosti in svobode, da lahko izbiramo različne poti, ki vendar vodijo k istemu cilju, to je: popolna svoboda slovenskega naroda izpod rdeče tiranije.

Dornik in njegovi partijski tovariši naše svobode ne morejo razumeti, ker poznajo le nasilje, katero jih združuje in vzdržuje; brez tega bi propadli. Svobodni Slovenci v svetu pa nasilje odklanjamo in obsojamo, zato živimo — četudi v vsem ne „soglašamo“.

L. M.

Zinki v slovo

V zavetišču škofa Rožmana v San Justo — Vel. Buenos Aires — je v zgodnjih jutranjih urah 17. oktobra 1981 od dolge poti utrujeno Zinkino srce za vedno prenehalo biti.

Odšla je od nas z neverjetno naglico, ki je ena izmed zunanjih znakov vseh, zlasti pa našega časa; odšla je od nas, ker je želela skorajšnje združenje z njenim in našim Vuletom, z njenimi in našimi domobranci.

V velikem številu smo se slovenski rojaki naslednji dan zbrali poleg Zinkine krste ter prisostvovali sv. daritvi, ki jo je zanjo opravil slovenski duhovnik dr. Alojzij Starc in se po tej z lepimi besedami poslovil od svoje nekdanje učiteljice iz Ribnice in jo tudi pokopal.

Ob odprtem grobu pa je doživeto spregovoril besede slovesa starešina D. S. P. B. — Tabor, Ivan Korošec, ki je pokojno Zinko nazval — predstavil kot „mater vseh slovenskih domobrancev“, ker je bila polovico svojega življenja tesno z njimi povezana — ker je vedno in povsod skrbela za njih dobro ime!

Pokojna Zinka je čutila in živel za slovensko stvar, kar je tudi vedno potrjevala s svojo prisotnostjo na naših prireditvah, kjer smo jo srečali prijatelji in znanci, se z njo radi pogovarjali v osamelosti njenih poslednjih let življenja.

Zavedati se moramo, da je bila Zinka živa priča velikih dejanj slovenskih domobrancev v letih komunistične revolucije na Slovenskem, bila pa je tudi živa priča vseh grenkob Vetrinja, katere so postale njena velika duševna bolečina. Zato prosimo Boga, naj naši Zinki nakloni Večnega veselja, za katerega je bila prikrajšana na zemlji, nam pa blagoslova božjega, da bomo tudi v bodočem času zvesti čuvarji pristne domobranske ideje ob vzgladu, katerega nam je zapustila naša Zinka!

EPK

JOŽE JAVORŠEK – SAMOTNI JEZDEC

(Nadaljevanje)

XII.

Vrača pa se Javoršek v tej knjigi tudi h Kocbeku, „usodnemu oblikovalcu prvega dela njegovega življenja“, „sacerdosu“ revolucije, kateremu je bil on, Javoršek, „cerkovniček“.

Javoršek pravi, da je Kocbek kot divji petelin, ki na veji poje slavo samemu sebi in sploh ne ve, kaj se dogaja okrog njega. Ko so se Javoršku še med „enobejem“ (NOB — narodno osvobodilni boj) začele odpirati oči, je bil Kocbek že ujet v lastno „metafizično našemljenost“; toda zaradi „spoštovanja in spominov“ se je Javoršek držal kroga njegovega prijateljstva. Kocbek je imel „brigade prijateljev, pa so se ga vsi kmalu naveličali in izginili. Celo tisti, ki so mu bili ideološko najbližji, so se preobjedli njegove ‘metafizične kislice’ in ga sprejemali samo še kot ornament svojega spomina.“

Ljudi ne priteguje zavoljo svoje filozofije (ki je nenavadna mešanica oziroma zbirek raznih eksistencializmov), k njemu hodijo poslušat pojočo obredno melodijo ideološkega tenorja v abstraktni operi. Nekatere vleče k njemu tudi njegova fantastična inteligenca, ki je, moram priznati, v resnici nekaj posebnega. Nobene zveze nima s kartezijanstvom, zlasti pa z nikakršno obliko urejenega evropskega duha. Gre za nenehno in skorajda tragično bitko, s katero se brez prestanka preriva iz popolnoma neprehodne teme v svetlobo. V tem pririvanju nastaja njegova literatura, ki nikdar ni oblika milosti, kot si Kocbek domišlja, ampak slepa sila. Kadar pa si stvari

izmišlja na novo, ker jih je pač pozabil, pa se mora do njih dokopati, ga prevzamejo stvariteljski porodni krči, ki so podobni prvobitnim folklornim igram kurentovanja v bližini njegove dežele. Gre za nekaj prvobitnega, nekaj izjemnega, nekaj, kar se začinja na prvih zametkih Panonije, od koder je doma, in preneha šele daleč nekje tam v daljni Rusiji. Gre za tiste prvinske prikazni, ki jih je Stravinski zajel v svojem Posvečenju pomladi. Skrajni čas bi bil, da bi se njegovih literarnih stvaritev lotila prava kritična pamet.

Prva resna razpoka v njunih odnosih, naj bi se pokazala leta 1947, ko je Javoršek prišel za nekaj dni iz Pariza v Ljubljano in uvidel, da je Kocbek navadna,, „suha klepetulja“,

ki v ornatu podpredsednika ljudske republike Slovenije z mitro na glavi (in s svojo kletjo, posebnim magacinom, avtomobilom, šoferjem, dvorom, skratka, z vsemi bonitetami privilegirane družbe) govori zoper to družbo in jo slastno razdira, hkrati pa iz nje hiti sesati vse, kar se izsesati da. Skratka: njegova morála se mi je nenadoma prikazala kot nekaj nedoumnega in moram reči, da se mi zdi nenaravna še dandanes. Zakaj še dandanes Kocbek nenehoma sodi in obsoja družbo, v kateri živi, od nje pa se pusti vzdrževati že od leta 1945. Kot kakšen političen gigolo.

Pozneje, ko je Javoršek odslužil zaporno kazen, sta se s Kocbekom znašla v več ali manj istem položaju, čeprav Javoršek zamerja družbi, da se s Kocbekom ni pomerila na področju politike, ideologije in slovenske družbene morale, temveč je uporabila proti njemu njegovo literaturo. S tem pa, da je moral Kocbek oditi s političnega polja zaradi svoje knjige STRAH IN POGUM, se je začel „legalno spreminjati v pomembno negativno silo na Slovenskem.“ Kdor bi ga torej hotel zapustiti v teh okoliščinah, bi ga ožigosali za bojazljivca. Tako tudi Javoršek še ni dokončno prelomil z njim; toda vzdrževal je le stroge družabne stike in nič drugega.

Počilo je v pozni pomladi leta 1963 po predstavi Javorškove KRIMINALNE ZGODBE v Mestnem gledališču. Kocbek mu je napisal „divje, sramotilno pismo“, v katerem so, kot pravi Javoršek, „vstali od mrtvih vsi stari, tihi nesporazumi, ki so ležali med njima.“ V bistvu pa naj bi bilo to Kocbekovo pismo pismo človeka, „ki ve, da se potaplja, a ker se že potaplja, mora opljuvati tiste, ki se nočejo potopiti z njim vred.“

„Ampak tako sem bil vesel,“ pravi Javoršek in nadaljuje:

Zdelo se mi je, da so zvonovi zazvonili v prazničen dan! Da sem ponovno doživel osvoboditev. Drug drugega sva se znebila. Znebil sem se mitov, ki so me na Kocbeka vezali verjetno zaradi neustavljivosti življenja ali pa tiste moje življenjske napake, ki se ji pravi zvestoba. In tudi zaradi tega sem se praznično počutil, ker sem mu napisal v odgovor pismo, ker sem mu povedal v glavnem iste misli, kakršne zdaj-

le izpovedujem tebi. Mogoče sem od veselja malo preveč poskakoval. Zakaj na koncu pisma sem mu rekel, da sem mu šel v glavnem na živce, ker ga v zvezi z mano kolje ljubosumnost. Ker vidi, da imam pravzaprav v življenju veliko sreče, da imam okoli sebe izbran svet prijateljev (ne klike!) iz vsega sveta, da se moje življenje slogovno popolnoma razlikuje od njegovega.

Toda, ko je kasneje v knjigi KAKO JE MOGOČE ocenil tudi možno Kocbekovo vlogo pri razlogih, ki so Svita pognali v samomor, je „zabita in hudobna“ reakcija uporabila prav to za napad na Javorška, ker se je lotil Kocbeka, „edinega njenega upanja sredi slovenskega socialističnega sveta.“ Javoršek pravi, da se ni spustil v polemiko, ker bi to pomenilo natančno analizo Kocbekovega dela, začenši s „Premišljevanjem o Španiji“, predvojnimi Kocbekovimi esejem, v katerem je „pozitivno“ ocenil špansko revolucijo, se pravi rdečo stran, in za katerega pravi Javoršek, da je v resnici „šolska kompilacija člankov v raznih francoskih revijah“. Kljub temu ga je izkušnja s Kocbekom izučila; z njega je odpadla vsa poczija, vse romantične pritikline in intelektualistična navliaka; postal je spet partizan, to pot v literaturi; ali, kot so sodili ljudje — samotni jezdec.

Tu se zdaj pojavi v Javorškovih namišljenih pismih tržaški pisatelj Boris Pahor, ta, ki je leta 1975 skupaj z Rebulo izdal famozno brošuro „Edvard Kocbek — pričevalec našega časa“.

Za uvod svetuje Pahor Javoršku (v namišljenem pismu), da ni preveč „revolucionarno“, lotevati se človeka, ki ga oblast „postrani ugleda“; posebej še, če je to Kocbek, ki bo ostal, ko ne bo nihče niti povohal ne Javorška, ne Pahorja.

Izmenjava se potem vse bolj zaostruje; ima pa človek ves čas občutek, da je Javoršek vtaknil to poglavje v svoja „nevarna razmerja“ samo zato, da bi v trajni, knjižni obliki obdelal Kocbeka, ker si je drznil — čeprav po tolikih letih — priti na dan z „nepopisno lažjo“. (Kakšno, ni jasno; saj Javoršek sam ne le priznava kočevski pokol, temveč celo očita Kocbeku, da je zanj vedel od vsega začetka!)

Predvsem zavrača mišljenje, da je treba Kocbeka pustiti na miru:

Kako neki je to, da nenadoma ne bi smel imeti nobene pravice povedati svojega mnenja o človeku, ki javno objavlja (čeprav misli, da ne objavlja), ki se nenehno javno izpostavlja in stori čisto vse, kar more (tudi z vašo pomočjo), da ostane javen človek? Kje je dobil privilegij, da ga nihče ne sme kritizirati? Kje so tiste moralne norme, ki sleherno kritiko Edvarda Kocbeka, pa najsi bo izrečena v kakršnikoli obliki, v hipu spremenene v politično kritiko in v političen napad? Izmisлити si tako imenitno zaščito — je prava mojstrovina. Edinstven položaj v svetu. Edinstven položaj seveda tudi v zgodovini slovenske kulture.

Pahor, tako pravi Javoršek, je imel s Kocbekom „diverzantski intervju“, v katerem mu je postavljala provokativna politična vprašanja „v stilu ameriških časnikarjev, ki so v službi CIA“. Postavljala naj bi mu vprašanja o nekaterih najbolj „kočljivih“ trenutkih slovenske polpretekle zgodovine ter ga zavajala, „da jo je prikazoval v izkrivljeni obliki, v nepopisnem sovraštvu do usodnih trenutkov našega partizanstva“.

Gre torej za „kočljiva vprašanja“. Kakšna? Ali so partizani res poklali 12 tisoč slovenskih domobrancev? To gotovo ni več vprašanje; in še manj „kočljivo“ vprašanje! Ali jih je bilo dvanajst tisoč, enajst, ali samo deset? To je morda res vprašanje, toda ne kočljivo: UDBA ima točen seznam vseh izročenih domobrantskih edinic; torej tudi dokaj točno številko pobitih. Kdo je opravil samo pobijanje? Tudi to je vprašanje, morda celo kočljivo, vendar praktično neodgovorljivo, ker je ljudi, ki so z brzostrelkami v rokah stali na robu brezen v Rogu in morili gore domobrance, vsekakor povezala groza tistega časa v neko skrivnostno bratovščino, jim dala neko znamenje, ki ga svet ne more izbrisati, ker mu je nevidno in ga torej lahko izbriše samo poslednja sodba. — Kdo je ukazal pokol? Vprašanje? Kočljivo vprašanje? Djilas je dal nanj popolnoma jasen odgovor: „Če upoštevamo takratno strukturo oblasti in poveljevanja, (je jasno), da posla takega obsega ni mogel opraviti nihče brez odobrenja z vrha.“ Ugotavljati, kdo je bil tisti „vrh“, je pa gotovo popolnoma odveč.

Javoršek govori tudi o „usodnih trenutkih našega partizanstva“. V čem je ta „usodnost“? Ker jih izloča iz sicer jasnega koncepta „enobeja“, gre torej za trenutke posebnega pomena, za trenutke, ki jih je treba po vseh teh letih vsaj pojasniti, če že ne opravičiti; posebej še, če jih kdo opiše v „nepopisni laži“. So pa to gotovo tudi trenutki, ki, če ne bodo pojasnjeni ali opravičeni, lahko nekoč v bodočnosti zmaličijo tisto podobo slovenskega partizanstva, ki jo je s tako premišljeno natančnostjo izdelala povojna propaganda in jo zdaj prodajajo novim generacijam kot suho zlato. Nam se to zdi popolnoma zgrešeno početje, ker bo resnica slej ko prej gotovo izpodjedla to namišljeno zgradbo, to črno-belo podobo medvojnega dogajanja. Zato bi današnji odločujoči faktorji v domovini storili bodočim rodovom veliko uslugo, če bi prišli na dan z resnico; tako, kakršna je, in tako preprečili neko bodočo in bolečo revizijo zdaj zapisane „zgodovine“. Še posebej velja to prav za tiste „usodne trenutke slovenskega partizanstva“, o katerih piše Jože Javoršek.

Toda on sam tudi že vnaprej zavrača prav tako ravnanje, češ da bi šlo za nekakšno „mednarodno komedijo“, kakršno vprizarjajo razni disidentski intelektualci kot so Solženicin, Djilas, Koestler — in seveda Kocbek ter v preteklosti Babel, Majakovski, Gorki, Camus, Sarte in Pasternak. Toda, da bi v to družbo prištevali tudi Kocbeka, se zdi Javoršku — neumno.

Vsi ostali namreč, ki jih navaja, so bili „jasne in pokončne figure“, četudi so mu bili „zoprni“. Nekateri so se spopadli s stalinizmom

in jih je ta pač „pogoltnil“. (Drugi so se na vseh koncih in krajih sveta bojevali za „čistejšo podobo sveta“ in nekateri svoj „spor z oblastmi tragično zaključili kot žrtve ameriške politike — Koestler, Djilas.“ (!)

Edvard Kocbek pa se nikdar ni javno uprl ničemu oziroma nikdar ni ničesar v resnici tvegala. Že med vojsko je bil zaščiten, saj so ga zaščitili komunisti z vsemi junaškimi sredstvi, ki so jih imeli na voljo, in sredi vihre in nevarnosti se jim je neobgljeno predal kot treptajoč piščanček koklji. In pozneje je natanko vedel, da lahko bevska in bevska in bevska, pa se mu ne bo nikdar nič zgodilo, ker se mu nič zgoditi ne more. Pa četudi hodi v Trst in tam svetniško laže, pa četudi daje slaboumne izjave nemškimi javnim občilom, se ničesar ne more bati, zakaj še preden bi ga lahko kdo potegnil za jezik, že vpije na pomagaj in že se vzdignejo v njegovo zaščito razni Heinrichi Bölli s svojimi slaboumnimi obrambnimi spisi in spevi „neznemu“ pesniku. Naj ti ponovim, kar sem že nekoč zapisal: Edvardu Kocbeku se še nikdar ni nič hudega zgodilo in se mu nikdar ne bo. Zakaj? Najbrž je take narave. Že od mladih nog druge pošilja zase v ogenj. Mi ne verjameš? Pa je vendarle res! Lahko bi ti zaupal, koliko je bilo zaradi njega že mrtvih, koliko zaprtih in koliko preganjanih, pa se nikdar ni zanje postavil kot mož s trdno odločenostjo, naj se mu zgodi karkoli, zmeraj je gledal le nase in zmeraj skrbel, da je bil na varnem in da so se redno dotekali vanj mesečni dohodki in da je — predvsem — lahko ugodno pisal svoj dnevnik.

In vendar bi, tako piše Javoršek, Kocbek lahko za slovenstvo še izredno veliko pomenil:

če bi imeli komunisti dovolj časa, da bi se z njim kar naprej in naprej ukvarjali. Ampak človeka, ki so se mu strogo posvečali nekaj let, kakor bi bili vzgojitelji v zavodu za nemoralne otroke, niso mogli več vzgajati. Zmanjkalo jim je časa. Pred sabo so imeli zgodovinske dolžnosti, ki so jih tudi opravili. Opravili v takem obsegu, da je „primer Kocbek“ prava smešnica spričo tega, kar se je zgodilo po letu 1948. Še smešnica ne. Zato ga puščajo, naj živi po svoje... Saj je vse, kar počne, neodgovorno, predvsem pa za zgodovino modernega slovenstva nepomembno. Vsakomur pa je jasno, tudi komunistom, da bi moral vsak pravi kristjan pomagati pri tako velečloveškem podjetju, kakršno je socializem, Kocbek pa tega noče. Če se gre politika zahodnjaškega kova, bo pač ostal samo to, kar je: Edvard Kocbek. Prava žalost.

V „Primorskem dnevniku“ je tiste čase nekoč zapisal, da so „Kocbekovi svetovno-nazorski pogledi trčili ob koncepte slovenske marksistične misli in družbenega razvoja, kot rezultata globokih revolucionarnih sprememb, ki jim je slovenski narod odprl pot s svojim zmagovitim narodno-osvobodilnim bojem.“

V pismu, kot si ga zamišlja Javoršek, Boris Pahor zavrača to trditev, češ, da so Kocbekovi nazori ostali isti, in da je bila „oblast“ tista, ki je trčila vanje. Prej je njegove poglede upoštevala, potem pa se jih je znebila.

Javoršek v direktnem „pismu“ to zavrača, češ, da „spor z oblastjo“ nikomur ne podeljuje večje svobode, čeprav priznava, da so v Kocbekovem „sporu z oblastjo“ na njegovi strani celo nekateri komunisti. Res je namreč, tako trdi Javoršek, da je ostala „ista“ samo Kocbekova ambicija, „da bi zaigral še veliko vlogo v sodobni slovenski zgodovini“, da bi postal „sveta, nedolžna, feniksova, neomadeževana postava Sprave...“; zato naj bi zdaj Kocbek klatil „same neumnosti“, kot je bil tudi intervju za „Deutsche Welle“, v katerem je Kocbek takole ocenil sedanji „kulturno politični položaj na Slovenskem“:

„Namesto odprtega dialoga med komunisti in kristjani, ki stojijo vendar na istih ideoloških temeljih, je vsa problematika zreducirana danes na brezplodno provincialno konkurenco: nekateri predstavniki Cerkve hočejo banalizirati marksistični etos in omalovaževati marksistične napore pri oblikovanju človeka, komunisti na take napade reagirajo, žal, z lovom na čarovnice. Kdor pozorno opazuje napetost med obema institucijama, takoj spozna, da tu ne gre za pristne, temveč za hierarhične interese. Ni mogoče reči, da se soočata pravi komunizem in pravo krščanstvo, v resnici se soočata dve kompletno konzervativno elitarni strukturi. Mene in prijatelje najbolj prizadene dejstvo, da se na nobeni strani ne razodeva avtentično zgodovinsko gibanje. Ne predstavljata ga niti doživljenjski profesionalni aktivist niti profesionalni klerik. Oba sta nagnjena v dirigiranje in manipuliranje, oba vidita le sebe in nasprotnika. Med njima pa živi ljudstvo svoje žalostno potrošniško in v sebi utrujeno življenje. Nevarnost nam preti od institucionalizirane revolucije in prav tako od institucionaliziranega verskega občestva, zato Cerkev še vedno ne more odpreti velikih vprašanj in se urediti v sodobnosti kot zemeljsko prepričljiva božja beseda.“

„Roke mi omahujejo od besa,“ piše Javoršek, „ko prepisujem te abotne in nadute besede velikega duhovnika naše zgodovinske neumnosti.“ In potem dokončno obračuna s Kocbekom:

Tako stanje, kakršnega Kocbek opisuje Nemcem, je bilo v Sloveniji kvečjemu pred vojsko ali v prvih letih po osvoboditvi (pa še takrat ne). Kocbek je prespal čisto vse, kar se je dogajalo od leta 1948 naprej, a kar je najbolj nenavadno — zgubil je stik tudi s slovensko cerkvijo in njenim resničnim življenjem. Da nima pojma o samoupravljanju, ki je uresničilo ali vsaj poskuša uresničevati bistvene resnice personalizma, v imenu katerega je nekoč Kocbek živel, je dokaj naravno. Užaljenost je čustvo, ki obleče razum v črne obleke, na oči pa natakne naočnike slepcev. Da pa nima pojma niti o pokoncilski cerkvi, ker je ljubosumen,

da se je brez njega razvila v svobodo otrok božjih, ki lahko brez posebnih duševnih stisk živijo družno s komunisti in socializmu, je njegova bistvena osebna (zgodovinska) katastrofa. Kar pa je v njegovi oceni slovenskega položaja, ki jo je podal na nemškem radiu, najbolj žalostno, pa je spet tisto licemerstvo, zavoljo katerega mu prav gotovo ne bo dobro na onem svetu: zaradi žalostinke o ljudstvu in njegovem žalostnem potrošniškem in v sebi utrujenem življenju. Ta žalostinka je zapeta na isti lestvici kakor žalostinka za krščanskimi socialisti, ki so zaradi njegove zmešane neodločnosti in političnega igračkanja odšli prehitro v večnost, in kakor žalostinka za vsemi mukami in težavami krščanskih socialistov, ki jih je potegnil v svoj začarani krog, pa jim iz njega nikdar ni nakazal poti v kakršnokoli svobodo ustvarjalnosti. In prav v tej zvezi je človeško mizerna njegova ugotovitev v istem intervjuju, da je „najhujše, kar človeka lahko zadene, nevreden nasprotnik“, pod „nevrednim nasprotnikom“ pa omenja mene. Kdor ne dovoli da bi se z njim pogovarjale njegove žrtve, ni vreden, da bi se z njim kdorkoli pogovarjal. Niti Bog ne!

Samo na tej strani (404), je dovolj snovi za dolg esej, ne le o zgodovini in razvoju Cerkve, temveč tudi o splošnem duhovnem stanju slovenskega življa, pa seveda o tistih krščanskih socialistih, ki so „prehitro odšli v večnost“ — zaradi Kocbekove „zmešane neodgovornosti in političnega igračkanja“. Posebej nam prihaja na misel dr. Aleš Stanovnik, ki je v zadnjih dneh pred aretacijo in smrtjo mrzlično iskal stike z „drugo stranjo“, ker se je zavedel, kam so komunisti speljali krščanske socialiste. Da je bil Italijanom najbrž izdan prav zaradi tega „iskanja“, tudi ni ravno predrzna špekulacija.

In za konec tega poglavja, ima Javoršek še nekaj ostrih besed za Pahorja in tržaške Slovence sploh:

Ampak po vseh nesrečah, ki so nam Trst zapravile in ga spremenile v jugoslovansko sramoto, ste se v tem mestu zabubili in osamili do take mere, da ste postali na vse konce in kraje smešni. Smešni ste za italijansko inteligenco, za katero ste le čudna sekta, še bolj smešni ste za Jugoslavijo, ker kot italijanski državljani avtoritativno razsojate o političnih in zlasti nacionalnih vprašanjih slovenstva in celó o politiki neuvrščene Jugoslavije. Tvoje in Rebulino in vajinih somišljenikov pojmovanje slovenstva je poleg tega še odsvit Kocbekovih zamisli, o njegovi zadržti neumnosti in abstraktni neulovljivosti pa je težko govoriti brez jeze. Vse, kar ste doslej izrekli in zapisali, je veljalo za čase, ko smo slovenstvo reševali s kakršnimikoli oblikami folklore ali strankarskimi pričkanji. V nobenem od svojih spisov ali zapisov pa niste izrekli ene same misli, s katero bi se lahko moderno slovenstvo obogatilo. Ostali ste vrhovodci na vrvi abstraktnega humanizma, katerim ploska samo dolgočasena podeželska svojat na ulici. Da pa bi prebujali v družbeno gospodarsko

naprednem in s svetom čedalje bolj povezanem ljudstvu tiste človeške, kulturne in s tem nacionalne sile, ki bi krepile in razvijale njegovo duhovno podobo in tradicijo, vam še na misel ne pride. Izbrali ste si vlogo vitezov konservativne resignacije, ki si slovenstvo zamišlja kot nespremenljivo podobo neuresničljivega cankarjanskega hrepenenja. Don Kihoti! Nesrečneži! Grobarji! Tragično je, da je nekoč slovenstvo prav iz Trsta prejemalo najbolj rodovitne zamisli in da so v slovenska jadra prav iz Trsta pihali najbolj srečni vetrovi. Po zaslugi tvoje in Rebuline zasirjenosti, ki sta je v velikih meri kriva Kocbek in njegov krog, ste se zgubili v zaplankanem provincializmu in rešiti vas ne more niti ljubezen, ki vam jo slovenstvo izkazuje že zaradi vašega zamejstva, če ne zaradi pisateljskih talentov. Žalostna je resnica, da bi se lahko vi, užaljene osebnosti, s silno učinkovitostjo „uresničevali“ sredi slovenstva, če bi bilo v vas kanec ponižnosti, ljubezni in razumevanja. Zaradi zahodnjaške nadutosti in nesvobodnosti pa ste se odtrgali od slovenstva in njegove zgodovine.

Škoda vas je!

XIII.

V zadnjih poglavjih postanejo „Nevarna razmerja“ še bolj zapletena, polna „lokalnih“ problemov in razvoj. Javoršek zapleta vanje Heinricha Boella, nemškega pisatelja, ki se je zavzel za Kocbeka ob njegovi „tržaški aferi“ (pri reševanju koroškega problema, kjer gre za nemškutarsko zatiranje slovenskega ljudstva, pa nam ne pomaga) (str. 417); pa grofa Razumovskega, dopisnika, ali nekdanjega dopisnika „frankfurterice“, ki naj bi zahodni tisk „zalagal z napačnimi“ informacijami; „reakcionarno, sionistično zagnanost“ new yorške židovske šole in „un frisson nouveau“, ki da ga v svetovno kulturo prinašajo (prinašamo?) Južnoamerikanci. Omenja svojo knjigo o Primožu Trubarju, se seveda spet obregne ob škofa Hrena in „slovensko zadušljivost“, kateri je „zoprval“ France Prešeren, in potem tisto „tragično tarnanje“, ki je postalo „edina svobodna in izvirna oblika slovenskega slovstva.“

Govori o slovenskih literarnih „nekritičnih posnemovalcih in prežvekovalcih“, o „blaznih spakah“, proti katerim se je boril Cankar, o „suzenjski, tlačanski gmoti“, ki je bila slovenska domovina, o „polkolonijalni slovenski tvorbi“, ki jo je „enobe“ (NOB) spremenila v „moderno avantgardno tvorbo“, ki se je v delavnici sveta „znašla na novem sečišču poti...“

Potem piše o „grobarjih našega ljudstva“: Kocbeku, Rebuli in Pahorju, pa o Kermaunerju, o teh „svečenikih anarhičnega osebnega obupa“, ki so izgubili smisel „za resnično svobodo in resnično veličino“, o „psihohigijski literaturi“, ki naj bi bila „spoved, izpraševanje duše, kes, (samo)kaznovanje, pokora...“ (torej vendar!), pa o tistih slovenskih literatih, ki bi si radi

prislužili slavo s tem, da bi se „zamerili oblasti“. Tak naj bi bil tudi Kermauner:

Rad bi „oblasti“ kakšno zagodel. Rad bi napisal nekaj takega, da bi ga zaradi tega preganjali. Rad bi nahujskal ljudi, da bi demonstrirali. Rad bi ustvaril take spore, da bi završalo in da bi bil ogenj v strehi — on pa poveličan v kazni. Rad bi izzival in tudi v resnici izziva. Ampak rezultata, kot sam ugotavlja, ni in ni. Zakaj vse njegovo izzivanje je „nežno“ (izraz sem vzel pri njem), predvsem pa polnohlačarsko in nikjer utemeljeno, saj ni utemeljeno ne zgodovinsko ne kakorkoli drugače. Če bi imela ena sama njegova misel korenine, iz katerih bi lahko kaj pognalo, bi se (tudi on) spremenil v junaka, tako pa je končno le našel svojo lastno podobo Kačurja in se — pokačuril.

In z njim vsi njegovi in „njegovi“.

Kakšne klavrne in žalostne figure!

Nekje piše: „Tudi v Frančiškovih in Jezusovih časih so ljudi klali po nedolžnem, jih predstavljali v Kafarnaum in v lacijska močvirja. — Že, ampak Jezus je vendarle fino gor plačal in vse račune na svoj konto! Je torej smrt edina res trdna Rešitev? Pa še ta ima različne kvalitete, od bogokletne smrti levega razbojnika prek nesmiselne Martinove do osvobajajoče Kosmačevega Temnikarja?“

Katero boš izbral?“

Nobene, sem na glas zatulil, ko sem prebral ta smešni zaključek njegovega nenehnega iskanja kazni in groze, v kateri naj bi se poveličal, pa se poveličanja zmecraj tako ustraši, da zbeži, kar ga neso noge, v nove geografije in nove filozofije in nove ideologije in nove politične orientacije in v naročje novih norcev ali pa v kraje, kjer ga ne poznajo, pa ga zato lahko iz srca častijo.

Kljub temu je Kermauner Javoršku pri srcu. Zanj, pravi, velja tista „ljubeznjiva Jezusova misel“: „Blagor ubogim na duhu, zakaj njih je nebeško kraljestvo,“ čeprav ni nikdar „ničesar tvegalo, nikdar bil junak, vselej streljal ali v hrbet ali od strani, pa tudi vselej dezertiral...“

Stvari postanejo „intimne“, razmerja se zapletajo, Javorškovo pisanje pa, če uporabimo njegove lastne besede,

je postalo podobno nakitu, s kakršnim krasijo plašče neznanih azijskih božanstev. Polno je neznanih zapletov in razpletov in neznanega ščavja, ki ga ne pozna nobeno naravoslovje. In kakor je pri ornamentiki navada, je polno ponavljanj, prenavljanj, presnavljanj, pristavljanj; beseda, ki pomeni eno samo stvar, se postavi zdaj na glavo, zdaj na hrbet, zdaj na trebuh, zdaj na desno, zdaj na levo, končno odpne še krilo in prav nevljudno pokaže zadnjo plat. Tem besedam slede skovanke kakor kakšne

posebne pošasti brez okusa in smisla in nato cela tajska legija — la Légion étrangère — tujih besed.

To je morda nekoliko neupravičena pripomba „zunanjega opazovalca“, ki se skuša prebiti skozi vso lepljivo pajčevino Javorškovih nevarnih in ne tako nevarnih razmerij; pa tudi „opazovalca“, ki v resnici že občuti večdesetletno odsotnost od vrelcev slovenske besede. Javoršek namreč uporablja gornji citat kot kritično pripombo na račun „modernih“ slovenskih pisateljev in kritikov, ki skušajo svoje (dvomljive?) kvalifikacije obogateti s tujimi besedami, skovankami, kot v primeru, ki ga navaja sam:

v primeri z vidmarjansko intuitivistično kritiko je pomenska struktura kritike nekega literarnega dela intenzivnejša, osvajajoča, smiselno razprta, informacijsko nabita in v svojem semantičnem obsegu radikalna. Ta informativni radikalizem estetske strukture je komplementaren in eksistencialno težji kot njegovo sporočilo. Informativni radikalizem vodi v eksistencialno avanturo, skuša to avanturo popisati z mnogopomenskimi sestavinami in lastno eksistencialno potenco in seveda tudi z inkomenzurabilnim bistvom pesniške umetnosti. Vse to selektivno razmejuje posamična prozna ali druga dela. Informativna gostota je inovativnejša, neobčutljiva pa je za tista eksistencialna dejstva, ki se ne skladajo z abstrakcizmom, torej z določnim ideološkim perspektivizmom.

Tudi Javoršek sam niti ne poskuša prevesti te „kunštne“ latovščine v jezik, ki bi ga razumel povprečni Slovenec. Obhaja ga le neka sveta jeza na „celo vrsto psov, ki lajajo na slovensko tradicijo in se ne zavedajo, da je skorajda nimamo, a na tisto drobceno, ki jo imamo, bi morali paziti kot na punčico svojega očesa.“ Ti „pobalini“ so najbrž tudi med onimi, ki, kot piše Javoršek, očitajo „partizanski generaciji“ (slovenskih literatov) nenehno eksperimentiranje, čeprav je prav to eksperimentiranje „znamenje partizanske mladosti“, nenehnega kritičnega razmerja ali celo boja proti vsakršnemu staranju, okostenelosti, meščanskosti... Če bi namreč prevladali „ti pobalini“, bi bilo „od Trsta do Celovca, do Hrvaške vse pokošeno in pomorjeno...“

Javoršek je torej v resnici, kot sam zapiše, do „neke mere tradicionalist“.

Na koncu svojih „pisem“ obračuna še z Bratkom Kreftom, enem najstarejših slovenskih marksistov. Kreft je namreč zagrešil napako, da je skritiziral Javorškov prevod Racinove „Fedre“, ki so jo dajali v ljubljanski Drami.

Bratko Kreft je začel svoje „revolucionarno“ delo že kmalu po nastanku prve Jugoslavije in je z Dunaja, kjer je študiral, pošiljal svojemu bratu Ivanu „progresivne ideje in literaturo“, predvsem pa navodila, kako naj marksisti infiltrirajo organizacije nacionalističnih ali, če hočete, liberalnih univerzitetnih študentov, kot je bilo n. pr. društvo Triglav, ki so ga potem leta 1935 tudi dobili v svoje roke.

(Sledi na str. 32)

ODMEV IZ DOLOMITOV

(Konec.)

BOJI ZA HRANO

Ta naslov sam po sebi priznava, da je bila lakota v rdečem raju huda. Brezsrčni domobranci pa so „organizirali vrsto manjših postojank na posameznih kmetijah... s tem pa so manjšim udarnim skupinam tudi skušali preprečiti, da bi prodirale globlje v Dolomite in na domovih domobrancev ter na osamljenih kmetijah pobirale hrano“ (str. 632). Po Hribernikovem poročilu so bile take postojanke „na Hlevnem vrhu (okoli 15 domobrancev), pri Dolinarju (15 domobrancev), sem so prišli iz Rovt, pri Petraču (9 domobrancev) in pri Bercetu (20 domobrancev)“ (str. 632).

Razumljivo, da „narodno-osvobodilna vojska“ te predrznosti ni mogla trpeti. 15. februarja 1944 so napadli postojanko na Hlevnem vrhu. „Pri tem so ubili 6 domobrancev, precej pa jih ranili. Tudi partizani so imeli pet ranjenih“ (str. 633). „19. februarja so napadli postojanko pri Brencetu blizu Sv. Treh Kraljev. Posadka je napadalce pravočasno opazila in se trdovratno branila, toda postojanka je bila kljub temu uničena“ (str. 634).

Ti podatki so seveda precej zverženi. Pri Bercetu ali Brencetu je bilo na straži 6 domobrancev. Da so bili partizanom zelo napoti, dokazuje že to, da so jih 1944. leta napadli trikrat. Ob eni priliki se jim je res posrečilo pod zid prinesiti dinamit, da je odtrgalo streho, toda ubit ni bil nobeden... K Dolinarju je vsak teden prihajala zamena iz Rovt ali z Vrhnike in sicer vsako nedeljo zvečer. Partizani so morali biti o tem zelo natančno poučeni; zato so napadli ob času zamenjave straže in sicer kar s treh strani naenkrat. Tudi tu so bili odbiti. Na splošno je znano, da partizani niso mogli uničiti niti teh maloštevilnih straž. Ostale so do konca vojne in so bile partizanom v velik strah.

Da pa ne bi kdo mislil, da so se dale rdeče brigade kar tako ugnati, Hribernik nadaljuje:

„Tudi Prešernovo brigado so že 16. februarja na Žirovskem vrhu in sicer na Golem vrhu, napadli Nemci in domobranci. Napadli so istočasno s treh strani: iz Gorenje vasi, iz Lučin in od Suhega dola. Čeprav je v teh bojih sodeloval samo 3. bataljon, je bil sovražnik na vseh smereh odbit in se je moral umakniti nazaj na postojanke“ (str. 633).

Iz tega pogona se preživeli domobranec iz Črnega vrha spominja, da je nekaj Nemcev in kakih 50 domobrancev podilo partizane z Žirovskega vrha v Cerkno; od tam so se vrnili, ker partuzi niso nudili nobenega odpora.

Zares je tale knjiga nekaj posebnega: povsod same zmage, toda — glej čudo! „Po teh bojih so se vse enote XXXI. divizije umaknile z Žirovske-

ga vrha in z neposrednega roba Dolomitov“ (str. 634). Človek bi pričakoval, da se umaknejo premaganci, tu pa so se umaknili „zmagoviti“ partizani...

Izgleda pa, da je bila lakota hujša kot strah pred smrtjo.

„Dne 27. februarja zvečer se je začela velika prehranjevalna in mobilizacijska akcija XXXI. divizije... Čez dan je imela Prešernova brigada nekaj manjših spopadov z domobranci iz Črnega vrha in Lučin. Dne 28. februarja zvečer je blizu Črnega vrha začela s prisilnim odkupom pri premožnejših domobranskih domačijah, naslednje dni pa se je pomaknila bliže Škofji Loki in Medvodam. Pokupljeno in zaplenjeno živino je najprej prek Poljanske doline poslala na Primorsko, kar je še ostalo, pa 4. marca zvečer, po zadnji odkupni akciji v bližini sovražnikovega oporišča v Črnem vrhu. Tam je silovito napadla postojanko, da bi premotila sovražnika, ga držala v njegovem oporišču in tako zaščitila akcijo.

Brigada je tokrat prisilno odkupila, oziroma rekvirirala okoli 4.000 kg živeža, predvsem pšenice, in okoli 250 glav živine. S tem je v glavnem rešila problem hrane v korpusnih enotah in ustanovah.

Ves ta čas so se brigadne enote borile s sovražnikom iz postojank Črni vrh, Lučine, Suhi dol, Škofja Loka in iz postojank v Poljanski dolini“ (str. 634).

To pisanje drži v toliko, da so tiste dni partizani res na debelo kradli po vaseh okoli Črnega vrha, vse drugo pa je zelo netočno ter namerno in preračunano zlagano. Postojanke v Črnem vrhu partizani niso napadli, naleteli pa so na patrolo med Polhovim Gradcem in Črnim vrhom. Partizani so pošteno tekli proti Lučinam, od tam pa na Pasjo ravan, kjer so se skoncentrirale tri brigade. 2. marca so jih črnovrški domobranci presenetili na roparskem pohodu pod Pasjo ravanjo; v boju so padli štirje partizani, med temi en višji komandant, katerega pa so partizani držali pod takim ognjem, da se mu domobranci niso mogli približati, in so ga partizani šele ponoči odvlekli; verjetno na Pasjo ravan. Naleteli smo na tri mine, zakopane v sneg, a smo jih k sreči pravočasno opazili. Zasede so na nas streljale skoro izza vsakega robu, na Pasjo ravan pa nismo mogli, ker so bili partizani zakopani v živih skalah. Malo pred poldnem smo odstopili, Nemci pa so oddajali nekaj topovskih izstrelkov, a še te na slepo, ker je bila taka megla, da smo videli komaj 20 metrov pred seboj. Domobranci niso imeli niti ranjenega, partizani pa so po poročilu mobiliziranega partizana imeli v tistih skalah 12 mrtvih. Ta mobiliziranec je kmalu po koncu vojne „izginil“.

V zvezi s tem pohodom je tudi vdor partizanov mimo Horjula do Brezij. Hribernik piše, da je bila to udarna četa XXXI. divizije. Partizani so tja res prišli, toda opis tega pohoda je natrpan s takimi lažmi, da je vse skupaj ravno narobe res. Hribernik ga privleče iz ust takratnega vojnega dopisnika pri propagandnem odseku IX. korpusa, Marija, a kljub temu presega vse propagandne izraze, domislisce, laži in tudi pesniška navdahnjenja.

Po tem poročilu je med dobrovskimi domobranci in partizani prišlo do boja, iz katerega so domobranci bežali na vse strani. Res je prišlo do zagriženega spopada, toda bežali so partizani, ne pa domobranci. Takole ta boj opisuje domobranec, ki se ga je udeležil:

„Popoldne 28. februarja smo dobili sporočilo, da so se partizani pojavili v gozdu med Vrhniko in Horjulom. Proti večeru je prišlo drugo sporočilo, da se dolga kolona pomika ob Horjulščici proti Brezju. Poveljnik je poslal 40 mož močno patrolo v Brezje, da tam dobi točnejša poročila, potem pa napravi zasedo.

Mračilo se je, ko so fantje dosegli vas. Na zahodni strani so gledali proti mostu, kjer je togotno lajal Korunov pes. Ko so nekateri tako čakali v zasedah po hišah, da sprejmejo partizane od horjulske strani, je nenadoma zaropotalo po vsej vasi obenem. Partizani so bili v vasi pred domobranci.

Očividno so hoteli domobrance zajeti žive, a je njihov načrt propadel, ker so jih domobranci opazili na vzhodnem koncu vasi. Rdeči so se razleteli med hišami, potem pa se izgubili v meglo proti Horjulščici. Dobrovski domobranci so potem še dolgo govorili, kako so jih partizani „podili za seboj“.

Tudi med domobranci je bila zmeda, česar je bila kriva megla. Ko so se spet zbrali, so udarili na sled za partizani, ki so se umaknili v Bezenico in bežali proti Babni gori.

Nesreča je bila v tem, da je med tem časom iz Brezovice prišla četa grških prostovoljcev ter postavila zasedo med domobrance in partizane. Prepričani, da imajo opravka s partizani, so Dobrovčani z vso silo udarili po Grkih. Razvil se je boj, ki je trajal do jutranjih ur. Nekako pet ur so drug drugega metali z brega na breg, a odnehal ni nihče. Ob treh zjutraj je poveljnik zbral še ostale vojake in odšel na pomoč. Žalostno je bilo spoznanje, da smo se protikomunisti bili med seboj, partizani pa so mirno počivali v Babni gori.“

Tak je bil resničen potek tistega srečanja v Brezju. Hribernikovo, oziroma Marijevo opisovanje je navadna propagandna laž. Še toliko grše je vse to „zgodovinpisje“, ker Hribernik kot domačin ve za resnično dogajanje; poleg tega je doba tridesetih let zadosti dolga, da bi se o podrobnostih informiral, a kljub vsemu nalašč laže in potvarja zgodovino kot vsa njegova družčina.

Še bolj smešno je prikazovanje „borbe“, ki naj bi jo ti udarniki vodili v bližini Žažarja z polhograjskimi in vrhniškimi domobranci. Poudarjam, da je vse to od prve do zadnje črke zlagano. 1. marca ob 11. uri dopoldne sem bil s tremi drugimi domobranci v patroli na Osredku in smo gledali, kako se je ta udarna četa v gosjem redu prav počasi pomikala po Belškem grabnu, prešla nekdanjo mejo in odšla proti Zirovskemu vrhu. To potrdi tudi Hribernik na strani 638, takole:

„Čeprav naj bi bila udarna četa nadaljevala svoj pohod proti

Dobrovi, se je zaradi štirih ranjencev, ki jih ni imela kje pustiti, morala predčasno vrniti na Žirovski vrh.“

Po poročilu Babnogorčanov so te ranjence prinesli s seboj že iz Brezja, ne pa iz zlaganih „bojev“ v okolici Žažarja.

ZANIMIVE IZ RDEČEGA RAJA

Knjiga „Dolomiti v NOB“ je nevarna in zanimiva obenem. Nevarna, ker bralca, ki medrevolucijskih časov ne pozna, popolnoma zbega (sicer je pa to njen poglobitveni namen), zanimiva pa je, ker obilica laži in propagandnih natolcevanj tako frontalno sledi liniji KP, da sama po sebi izziva reakcijo in bralca sili k iskanju resnice. V tem vrtincu propagande in logike je Hribernik ustvaril nekaj pravih „biserov“.

SKRB ZA RANJENCE

Pod naslovom „Partijsko-politično delo“ med naštevanjem raznih čednosti partizanskega življenja piše:

„Še hujši in neizbrisni greh za vsakega partizana oziroma enoto pa je bil v tem, če je kdo pustil ranjenega tovariša, da je padel v roke sovražniku. Dolžnost vsakega partizana ali komandirja je bila, da vse stori za rešitev ranjenega tovariša in njegovega orožja...“ (str. 318).

Vsi vemo, da partizansko vodstvo ni imelo posebno močne vere v ranjence, niti ne v svoje lastne, zato so z njimi kar hitro opravili; izjema je morda bila le kakšna „večja živina“. Prvič se z njimi niso mogli ukvarjati, ker so jim bili v napoto pri nikdar končanem begu, naravnost nevarni pa so jim ti siromaki postali, če so bili zajeti in so potem izdajali slavno vodstvo NOG. Da so pobijali zajete domobrance, je logično; toda partizani so streljali tudi svoje ljudi. Da Hribernik temu ne bo preveč ugovarjal, naj ga spomnim na tale primer:

Spomlad 1943. leta je bil v Gabrju ali na Toškem čelu nevarno ranjen partizan, doma iz Dobrove. Tovaršii so ga hoteli ustreliti, a jih je le preprosil, da so ga pustili. Zavlekel se je v protikomunistično hišo, kjer so zanj skrbeli toliko časa, da je ozdravil. Če bi ne bilo teh dobrih ljudi, bi bil danes en partizan manj, ki nosi spominski znak 1941. Ta partizan ni nihče drugi kot Franc Štrekelj — Krepki. Tisti družini ni vrnil milega za drago (dva fanta sta bila domobranca in ubita v Teharju), v to knjigo je tudi on vštulil svojo „zgodovino“; zgornjega seveda ni omenil.

PRISILNI MOBILIZIRANCI

Mobilizacija je bila od vsega začetka prisilna, zato že kot taka zločin; to še posebno, če pomislimo, da je bil ubit vsak, ki se je kakorkoli uprl ugrabitvi, večinoma že doma, drugi pa pozneje v gozdovih. To ni enostavna protikomunistična ugotovitev, ampak v prvi vrsti priznanje samih partizanskih kolovodij.

Poglejmo samo en primer:

„Štab 1. bataljona Ljube Šercerja KRO —
štev. 416.

Na položaju, dne 3. februarja 1943.

Strogo zaupno!

Komandi Dolomitskega odreda

Na položaju.

Po ustni odredbi komandanta 3. grupe se morajo vsi na novo mobiliziranci komisijsko pregledani in kateri naj bi se pregledali in sicer komisija se naj sestoji od 3-5 100% komunistov, kateri jim naj izprašajo kaj je komunizem, kakšen je cilj komunizma in kateri so svetovno znani vodje komunizma. Isto naj se postopa če se slučajno ugrabi kakšnega italjana ali nemca.

Kateri ljudje znajo odgovarjati na zgornja vprašanja in kažejo zanimanje za komunizem, se jih uvrsti zaenkrat, dokler ni orožja v delavne oddelke na ta način bomo lahko napravili 100% čisto komunistični kader. Vse one, kateri ne vejo nič o zgodovini komunizma in nimajo zanimanja zato se jih likvidira.

Kolikor kaže danes stanje, je pobegnilo iz naših edinic od novih mobilizirancev nič manj kot 95%, to je 15. decembra do danes. Tega se ne sme več pojaviti.

Likvidacija obsojencev na smrt se mora izvršiti v največji tajnosti. Odgovorni ste za vsako dejanje za katero bi morebiti javnost zvedela.

V točno izvršitev.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Politkomisar: Fric Novak.

Ta komunistični dopis je prepisan z vsemi slovničnimi napakami. Dokument jasno kaže, da je leta 1943 dalo vodstvo Osvobodilne fronte pobiti vse prisilno mobilizirane, ki niso ničesar vedeli o komunizmu ali niso imeli zanimanja za komunizem. To je bila vsa „krivda“, to je bilo vse „izdajstvo“ teh žrtev (Rdeča zver pijana krvi, str. 42/43).

Bolj rafinirano se vprašanju mobilizacije približa Hribernik:

„Bistveno nov moment je pomenilo delo z na silo mobiliziranimi ljudmi, in to je bila pretežna večina novih borcev. Odred je zase zadrževal v glavnem prostovoljce in nekatere izbrane mobilizirance, druge pa je pošiljal v korpusni zbirni center.

Tako poročilo odrednega komisarja, poslano 31. 11. 1944 poleg drugega navaja:

Imamo 24 novomobilizirancev, to se pravi toliko oportunistov, s katerimi stalno debatiramo, pri čemer se vidi, da so jako slabo poučeni v vseh ozirih. Poleg navedenih so bili mobilizirani

še štirje drugi, kateri pa so po dveh dneh bivanja pri nas dezertirali in se javili domobrancem v Logatcu“ (str. 594).

Potemtakem ni prav nič čudno, da prisilnega mobiliziranja ni bilo nikoli konec; če jim niso ušli, so jih sami pobili; vsaj večino. Mnogo pohodov je v knjigi enostavno imenovano „mobilizacijske in prehranjevalne akcije“. Na strani 596 piše o nujnosti prisilne mobilizacije, obenem pa podaja zločinsko naravo teh ugrabitev:

„Ena od osnovnih nalog odreda je bila mobilizacija, kajti potreba po novih borceh je bila velika, na domovih pa je ostalo zelo malo ljudi in ti so se iz družinskih razlogov zelo težko odločali za odhod v partizane. Skoraj vsak primer prisilno mobiliziranega človeka je pomenil svojevrstno tragedijo za tisto družino. Mnogokrat je bil prisilno mobilizirani zadnji moški iz hiše in tudi edini družinski hranilec“.

Zares, hujše obsodbe rdečim brigadam ne more dati nihče drug. Pričakovati bi bilo, da bi bandit Hribernik spričo toliko prizadejanega trpljenja vsaj skušal najti kakšno brezsrčno opravičilo o nujnosti časa ali podobno, pa se niti do tega ne prerine. Celo z nekakim čutom manjvrednosti še po tridesetih letih bolj misli na Partijo kot na narod, ko piše:

„V desetih mesecih svojega obstoja je odred (3. DO, opomba moja) mobiliziral skupaj 291 ljudi, kar pa je malo v primerjavi z nekaterimi drugimi odredi“ (str. 601). „Za primerjavo naj navedemo, da je Južnoprimorski odred samo v razdobju januar-maj (1944) mobiliziral 1257 ljudi, Gorenjski odred pa v času februar-maj 2210 ljudi. Pri tem je vsekakor treba upoštevati, da DO ni imel večjih možnosti za mobilizacijo v Dolomitih, kjer je bil na njegov operacijski obseg glavni rezervoar ljudi, ampak je zaradi tega, ker so domobranci gospodarili nad Dolomiti, mobiliziral samo na jugovzhodni periferiji tega področja. Samo tam, v logaškem rajonu, se je lahko gibal in mobilizacijske akcije usklajeval s tamkajšnjimi ilegalci“ (str. 602).

Zgornje navedbe samo potrjujejo razna protikomunistična poročila, da je slovensko ljudstvo najbolj trpelo tam, kjer so gospodarili partizani. Hribernikove ugotovitve, naj govori o bojih, vdorih ali napadih, o mobilizaciji ali prehrani, naj jih presojava s katerekoli strani — vse neovrgljivo izpričujejo, da so našemu narodu vso tragiko pripravili komunisti, ki so vseskozi imeli pred očmi samo en cilj: izvedbo komunistične revolucije. Vprašanje prisilne mobilizacije, ki je samo majhen delček v strašnem stroju rdeče revolucije, kaže vso tragiko slovenskega človeka. Po naravi pošten je bil navdušen za resnično svobodo. Ko so prišli partizani, ni bilo več izbire: Partija sama je določala, kakšna je ta svoboda. Kdor se s tem dejstvom ni prav hitro sprijaznil, si je sam zapečatil usodo. Če ga niso „onemogočili“ doma, je bil v najboljšem primeru pahnjen med kolesje okupatorjeve vojaške mašine in partizanskega „osvobodilnega gibanja“. Ostali so tisti redki, niko-

mur nevarni, medtem pa je vodstvo čepelo skrito na varnem, „potreba po novih borcih pa je ostala še nadalje velika“.

PREHRANA

Naravno je, da so vse te brigade, korpusi in divizije morali jesti. To hrano je bilo treba nekje dobiti. Slovenski kmet, na čigar račun so „osvoboditelji“ reševali vprašanje prehrane in obleke, je doživljal strašne čase. Starejši vemo, da je bilo vse skupaj čisto navadno barbarsko ropanje, niti ne „prisilen odkup“, kot Hribernik hoče to v nešteti primerih olepšati. Precej točno je zadel s trditvijo, da so „rekvirirali predvsem po bogatejših kmetijah in po domovih domobrancev, pri izdajalcih in pri partizanskih dezertterjih“ (str. 613).

Ker je v to kategorijo spadala večina slovenskih družin, je na dlani, da so celo Slovenijo okradli do golega. Tako je bil „teren (Dolomiti, opomba moja) v tem obdobju že močno izčrpan, prehrana je za partizanske enote pomenila velik problem...“ (str. 596). Dalje — „Primorska, razen Vipavske doline (ta je bila v domobranskih rokah, opomba moja) je bila tudi glede hrane že močno izčrpana“ (str. 631).

Pri tem delu že predvojni tatovi niso kaj vestno mislili na sedmo božjo zapoved, ampak so se raje ravnali po boljševiskem geslu: kar je tvoje, je naše! Ker so se poleg tega tovariši šli tovariše največ zato, da bi enkrat postali gospodje, ni nobena posebnost, če jim je pečenka bolj dišala kot krompir ali močnik; zato so izpraznili na stotine hlevov in svinjakov. Tega ropanja noben komunistični kronist ne more spregledati; zato ga Hribernik skuša vsaj zmanjšati na minimum z novim odkritjem iz komunističnega propagandnega slovarja, da so „partizani rekvirirali le manj pomembno živino“. Hujše potvarjanje resnice si je težko misliti. Na stotine in stotine primerov teh obiskov dokazuje, da je bilo maščevanje in uničevanje vodilo vseh rekvizicij. Navadno so pobrali vse, kar se je dalo premakniti, drugo pa razmetali in uničili; skratka — žulje mnogih rodov so spreminjali v razvaline.

Višek vse politične nesramnosti pa je Hribernik pokazal s tem, da krivdo za pomanjkanje hrane zvrča na četnike: „Primorska, razen Vipavske doline je bila tudi glede hrane že zelo izčrpana, kajti v zadnjih mesecih se je koncentrirala tam dokaj številčna četniška vojska“ (str. 631).

Če vzamemo na znanje, da se ta izjava nanaša na prvo polovico decembra 1944. leta, četniki pa so se tam koncentrirali v drugi polovici novembra, je to pisanje navadna podlost, zgolj propagandno besedičenje, ki skuša zabrisati ozadje partizanskih premikov v decembru, ki ni bilo drugega kot beg pred četniki, v nemško zavetje na Žirovski vrh.

Če upoštevamo, da je bilo pomanjkanje hrane tudi v Dolomitih (vsaj za partizane), kar pisec na več mestih omenja, in da so bile tudi slovenske četniške enote, je treba Hribernika spomniti na njegove lastne zapiske v tej knjigi: „S hrano in drugimi potrebščinami so jih oskrbovali (namreč četni-

ke) šentjoški belogardisti“ (str. 428). Nadalje je zapisal: „Po podatkih obveščevalnega centra DO z dne 21. septembra 1944. leta se je na Samotorici zadrževalo 60 do 70 četnikov takoimenovanega Gorenjskega odreda“ (str. 567).

Pa menda ni ta peščica ljudi kriva pomanjkanja hrane v vseh Dolomitih! Kaj neki so v tem času jedli partizani?

UBOJ EDIJA SKUBICA

Med naštevanjem „zločinov“, ki so jih domobranci zagrešili v dobrovskem okraju, je zapisano tudi tole:

„Proti koncu maja so domobranci ubili člana okrajnega odbora Edija, ko se je vračal v Notranje gorice s sestanka, ki ga je imel z drugimi aktivisti v Mestnem logu. Naslednji večer je prišla na njegov dom domobranska patrolja ter požgala hišo in vsa gospodarska poslopja“ (str. 540).

Opis tega na videz nepomembnega dogodka, je zaradi krivične obsodbe po vojni vreden podrobnejše obdelave:

„Po vsej verjetnosti je bilo na Binkoštno nedeljo 1944. leta. Trije dobrovski domobranci: Alič Jernej, neki Janez (ta je bil doma z Dolenjske in v prekomandi v 19. četi) in Grdadolnik Miha iz Kozarij, so se proti večeru vračali po cesti iz Vnanjih goric proti Viškemu bloku. Previdno so se v veliki razdalji s kolesi peljali po samotni cesti v logu. Prvi je vozil Miha, za njim Janez, Jernej pa daleč za njima. Nekako sredi poti sta pred Jerneja skočila iz grmovja dva oborožena partizana, Miha in Janez sta nemoteno kolesarila naprej. Jernej je na ukaz skočil s kolesa in obenem s puškinim kopitom mahnil po partizanovi glavi, da se je ubit zvalil po tleh. Oni drugi je planil nazaj v grmovje. šele, ko Jerneja ni bilo za njima, sta se Miha in Janez vrnila in videla, kaj se je zgodilo.

Drugi dan ni nihče požigal Skubičeve hiše, kot to trdi Hribernik. Jernej je kmalu potem padel nekje na Dolenjskem, Janez se je vrnil na Dolenjsko, Miha pa je po vojni ostal doma, pravili so, da največ zaradi ljubezni.

Kmalu so ga zaprli in mu naprtili ta uboj. Nič ni pomagalo; priznati ni mogel, a ga tudi ubiti niso hoteli, ker je šlo OZNA-i predvsem za mučenje. Najbolj ga je obtoževala neka štalka in pa Tincova Mica. Čeravno niso imeli nobenih dokazov, je bil obsojen na 18 let strogega zapor; od teh je odsedel 14 let, potem so ga izpustili živčno popolnoma uničenega, da je postal kot zelenjava in je brez vsake volje in moči hodil sem in tja“ (Imena tega pričevalca se še ne more objaviti).

Tudi to je primer komunističnega sodstva, o katerem se Hribernik na široko razpisuje, čeravno kakšnih posebnih primerov ne omenja. Očividno se jim raje izmakne, ker se boji po nedolžnem pomorjenih žrtev.

OBSOJAMO KOMUNISTIČNO PARTIJO

Po vsem hudem, ki ga je partizanstvo prizadelo Dolomitom, Hribernik s peklenkim cinizmom piše, da je prepričanje o nekakšnih „belogardističnih“ ali „domobrantskih“ Dolomitih zmotno in zgrešeno. Celó svojih lastnih besed, „da je bilo na prostoru Dolomitov pred italijansko kapitulacijo 27 postojank, s kakih 2500 belogardisti, v zadnjih mesecih vojne pa 35 postojank, v njih pa približno 4000 domobrancev“ (str. 645) — ne jemlje za resničen prikaz dobe ali vsaj za zgodovinsko dejstvo. Na strani 645 namreč piše

„Povsem napačno bi bilo, če bi samo na podlagi teh podatkov sklepali, da je bilo dolomitsko prebivalstvo do narodno-osvobodilnega gibanja sovražno razpoloženo in da je bilo na strani kontrarevolucije.“

Do teh bedastih zaključkov prihaja zaradi okoliščin, da je prav v Dolomitih stekla žibelka slovenskemu partizanstvu, „tu se je razvijalo in doseglo svoj vrh leta 1942 in spomladi 1943... tu je bil tudi sedež našega vojaško-političnega vodstva“ (str. 646).

Ne vem, ali hoče Hribernik slovenski narod še po tridesetih letih vleči za nos, ali pa je tako debel za ušesi, da res ne vidi resnice. Če bi le za kratek čas zapustil propagandne kolesnice partije, bi moral brez kakšnega napenjanja možgan priti do spoznanja in priznati, da so bili Dolomitčani vedno zelo narodno zavedni in svobodoljubni ljudje. Oboje je KP izkoristila in je verjetno prav zato svojo protinarodno zaroto začela v teh hribih. V začetku so mnogi nasledili, a ko je padla krinka, so Dolomitčani skoro enodušno stopili v VS in pozneje v Slovensko domobranstvo. Gotovo ne pod vplivom kakšne „klerofašistične propagande“, kar Hribernik trobi ob vsaki možni priložnosti, ampak samo zato, ker so bili tako nesrečni, da se je partizanstvo skotilo v Dolomitih, in so zato ta „osvobodilni boj“ najprej in v vsej grozoti občutili na svoji koži.

Zares zločinsko pa je postavil dejstva na glavo z naslednjo utemeljitvijo:

„Prav zato so ocene o „domobrantskih“ Dolomitih napačne, kajti tako v Dolomitih, kot v Ljubljani in še v nekaterih drugih predelih Slovenije je narodno-osvobodilno gibanje doseglo svoj vrh v začetnem obdobju, v letih 1941-1943, kasneje pa je navidezno upadlo, kar je bilo spričo hudega sovražnikovega pritiska in nasilja ter raznih drugih okoliščin, spremeniti metode boja, ne da bi se zaradi tega bistveno zmanjšali nacionalna zavest prebivalstva in njegova privrženost narodno-osvobodilnemu gibanju“ (str. 649).

Ta njegov zaključek je od začetka do konca zveržen. KP in OF sta s svojimi zločinskimi metodami nad ljudstvom dokazali da se borita samo za svobodo zločina in za zmago rdeče revolucije. Če temu dodamo še dejstvo, da je okupatorjev pritisk veljal samo ljudstvu, ne pa partizanskemu gibanju, in še več, da je vse nasilje bilo sporazumno uničevanje naroda po komunistih in okupatorju, potem je čisto naravno, da se je nacionalna zavest prebivalstva

še povečala, privrženost „narodno-osvobodilnemu“ gibanju pa je bila prisiljena, navidezna celo v dneh, ko je po dolomitskih vaseh gospodarila komunistična „svoboda“ in. pest. Iz tega Hribernik ugotavlja, „da je dolomitsko prebivalstvo podpiralo politiko Partije in OF“ (str. 649). Če to „ugotovitev“ malo razčlenimo, s Hribernikovimi številkami pridemo do precej točne slike revolucije na področju Dolomitov:

„Po nepopolnih podatkih je s področja Dolomitov 97 nosilcev spomenice, 14 narodnih herojev in 994 žrtev okupatorja. Od tega padlo v boju 526, ubitih talcev 137, umrlo v taboriščih 129 in v zaporih 114. Požgano je bilo 476 domov in gospodarskih poslopij“ (str. 649).

Če po vsem verjetnem in neverjetnem, kar je natlačeno v to knjigo, še smemo tem številkam vrejeti, so Dolomiti dali 97 prvoborcev, od katerih se jih je 14 izšlo za rablje svojih bratov in sester. Sam Bog ve, koliko od teh je odšlo v partizane iz prepričanja, koliko pa so jih pridobili v tistih prvih mesecih, ko je tako kazalo, da so se tudi partizani šli četnike, potem pa so jih nagnali v kakšne nesmiselne akcije, iz katerih jim ni bilo več povratka domov. In če te dane številke dobronamerno vzamemo za resnične, vidimo, da je število „žrtev okupatorja“ skoro tisoč proti pičlim

Tu pa je treba spregovoriti naravnost. Najprej, kdo so bili in kaj so počeli ti prvoborci? Vzemimo primer Tineta Prebila iz Podsmreke, znanega morilca Notranjske. Po vojni se je hvalil, da je bil eno leto zazidan doma pod pečjo, a ga dobrovski domobranci niso dobili, ko so marca 1945 tam naredili preiskavo. Znani kurirski sekretar Popit iz Žibrš se je bolan skrival pri Rečanu, dokler ga ni ubil njegov lastni kurir (Odpri grobovi III, str. 59). In koliko je še takih in podobnih primerov, ki vsi po vrsti kažejo, da so ti izbranci vodili revolucijo iz raznih skrivališč, 994 „žrtev okupatorja“ pa se je podilo po terenu in nosilo svojo glavo naprodaj, kot je zahteval politkomisar. Poznam celo vrsto mladih fantov, ki so verjeli komunistični bajki o „borbi za svobodo slovenskega naroda“ in so kot muhe popadali po notranjskih in gorenjskih hribih, zdaj pa si razni rdeči „zgodovinopisci“ niti ne vzamejo časa, da bi zapisali njihova imena.

Hribernik jih tu kot mrhovinar zagrebe v številko 994, potem pa še to razbije na večje in manjše kosce z edinim namenom, da okupator in vsi, katere je KP ožigosala za izdajalce, izgledajo bolj grozni in krvoločni. V resnici so vsi ti žrtve komunistov in nikogar drugega: to so vsi tisti, ki so verjeli v resnično svobodo, pa so bili kot koristna budala speljani v gozdove in naščuvani pred okupatorjeve puške (mnogo pa so jih pokončali sami, ker za komunistem niso kazali zadosti navdušenja); dalje so to tisti, katere so partizani hoteli v hosto, a ker jim niso sledili, so padli kot talci, ali umrli od lakote po taboriščih.

Ta številka pa še zdaleč ni realistična. Gotovo ni samo slučaj, da je pisatelj „pozabil“ omeniti vse tiste žrtve, katere so partizani skrivaj pobili po dolomitskih hribih; in teh je gotovo več kot tisoč. In kje je število tistih, ki so jih komunisti pobili po končani vojni? Hribernik navaja, „da 97.

je bilo v Dolomitih in na njihovem obrobju brez Ljubljane, Voharš, Godešiča in Idrije skupaj blizu 4.000 domobrancev“ (str. 490). Kako je do te številke prišel, je njegova stvar, toda, kam so ti domobranci prešli, je pa vprašanje, ki ga Hriberniku in KP postavlja slovenski narod. Ker originalnih seznamov verjetno ni več in ker je težko reči, katere postojanke Hribernik šteje pod Dolomite, vzemimo to številko, kot je; če si on dovoljuje s tako visoko številko prikazovati naš narod kot narod „narodnih izdajalcev“, jo po isti pravici smemo jemati tudi mi, ko razkrinkavamo zločinski značaj komunistične OF. Da pa ne bomo vedno samo protikomunisti obtoževali KP zločinov nad lastnim narodom, naj to za spremembo stori Franci Strle, ki v svoji knjigi „Veliki finale na Koroškem“ piše: „Javno je znano, da so bili domobranci najstrožje kaznovani“. Da se to pravi: bili so pobiti, tudi ni nobena tajnost! Od približno 4000 domobrancev iz Dolomitov so komunistična „ljudska sodišča“ prizanesla komaj peščici mladoletnikov. V zameno za te pa so pobili na stotine nekomunistov, ki so jih pobrali in poklali po raznih krajih v Dolomitih.

Iz raznih tozadevnih seznamov in zapiskov je razvidno, da je po krivdi KP in OF med komunistično revolucijo vsaj kakih 6.000 Dolomitčanov izgubilo življenje. To so zares strahotne številke; zato ni čudno, da jih Hribernik skuša obrniti v propagandni „dokaz“ za to, koliko so prebivalci Dolomitov žrtvovali za svobodo. Prepričan sem, da se ta zločinska prevara Komunistični Partiji ne bo posrečila, ampak da bodo prav te visoke številke žrtev zgodovinski dokaz krutosti in krvoločnosti zlagane OF v prav tako zlaganem „narodno-osvobodilnem boju“.

Da o vsem tem ne bo kaknih nepotrebnih dvomov ali vprašanj in da bo Hribernikovo hinavstvo, ko žrtve komunizma hoče prikazati kot doprinos Dolomitčanov v „narodno-osvobodilnem boju“, moramo vedno na ves glas poudarjati, da so komunisti že po vojni pobili skoro vse dolomitske domobrance, katere so jim vrnili Angleži. Amnestirali so le nekaj mladoletnikov, na poti domov pa so tudi te pobili terenci. Prav tako so pobili tudi tiste, ki so ostali doma.

Takole pravi poročilo:

„Po splošno nabitih razglasih so se domobranci, (ki so ostali doma opomba moja) javljali v Gornjem Logatcu iz okoliških občin. Število prijavljenih je doseglo približno 1.200 mož. Osemsto od teh je pobitih...“

Samo iz Rovt je ubitih 240 moških.

Z njimi so ravnali zelo divje in jih pretepali. Razdelili so jih v tri skupine:

a) v prvo skupino so dali moške pod 40. letom starosti; te je treba kar pobiti. Te so takoj odpeljali v mesarsko klavnico pri Korenčanu, jih pričeli mučiti in pobijati.

b) skupina od 40 do 50 let starosti; ti naj se odpošljejo k „vojakom“ ali na „obnovitvena dela“, kjer jih je povečini doletela smrt.

c) skupina starejših, katerih pa ni bilo dosti; ti naj se spuste domov.

Mučene in pobite domobrance je mesar Korenčan s svojimi pomočniki ponoči vozil preko logaške proge in jih metal v brezno Jačke, ki je v bližini logaškega kolodvora" (Odprti grobovi, III, str. 60).

„Samo iz Rovt se je po zasedbi v maju 1945 v dveh gostilnah v Logatcu zbralo 80 domobrancev. Bili so večidel posestniki, ki so opravljali domobransko službo kot stražarji, nikdar pa niso šli v akcije. Vse te je milica obkolila, jih odvedla v Gornji Logatec v Windischgrätzovo graščino in jih nato pobila" (Odprti grobovi, III., str. 63).

ZAKLJUČEK

Tako se mi je po večkratnem pregledu in analiziranju knjige v odgovor Hriberniku nabralo precej strani. Ne umišljam si, da sem vse postavil na svoje mesto; kaj takega je ob obilici velikih in majhnih laži, zamenjavanj, razčlenitev in na drobne kosce raztrganih dogodkov praktično nemogoče.

Težko je dojeti, zakaj rdeča oblast toliko piše in govori o svoji revoluciji, če je prepričana, da je bilo res vse prav in lepo. Bedaki ne vidijo, da je učinek ravno nasproten: čim višji je ta kup propagandnega gnoja, bolj se jim kadí pod nos, vedno bolj se zapletajo v svoje lastne laži in vse bolj jasno postaja, da je bila NOB pod vodstvom KP od vsega začetka laž, prevara in najpodlejši zločin. V tej zgradbi komunistične revolucije na Slovenskem, ki se ni zadovoljila samo z prevzemom zločincev, se že kažejo razpoke, majhne in velike; že so primeri, ko posamezniki klonejo pod težo prelite krvi in izjecljajo besedo resnice. Vedno več bo tega, dokler se grad rdečega despotizma ne bo sesul kot kup domin, ker ga izpodjeda nedolžno prelita kri; tudi tista, ki je pretekla v Dolomitih. Morda je do tega še dolga doba, lahko se zgodi, da bo ta veliki boj vsaj na zunaj izravnán, morda vse pisanje za in proti ne bo imelo nobenega pomena, toda nekje bo ostalo zapisano:

Da je revolucijo na Slovenskem začela KP z edinim namenom, da se dokoplje do oblasti;

da je bila KP, ne pa domobranstvo, tista, ki se je vezala z okupatorjem proti lastnemu narodu;

da je KP pod krinko OF med vojno in še posebno po končani vojni brez sodne obravnave pobila nad 30.000 Slovencev.

To pa je tisto, česar se rdeči oblastniki tako strašno boje. Toda ta dan pravične sodbe pride tako prav gotovo, kakor gotovo so bili tisoči po nedolžnem mučeni in umorjeni. To bo res nad vse veličasten dan, ki bo do kraja razkrinkal partijo in Fronto, narodu pa po vsem stranem trpljenju naklonil svobodo, ki bo vredna toliko žrtev. V siju te resnične svobode bo tudi Hribernikova knjiga zgorela v nagnusen pepel, ki ga bo odpihnil čas.

Ker je Vsemogočni dopustil, da jo je po predolghih letih vrste različnih bolezni, operacij in nezgod, katere je z naravnost nerazumljivimi silami zmagovala, popadla še zahrbtnica, spriči katere so njene moči končno morale odpovedati, je moja

KISA

v torek dne 10. novembra 1981 ob 9.45 odšla k svojemu Stvarniku po plačilo, ki ji ga je po trpljenju, kakršnega je bilo za njeno prekratko romanje skozi zemeljsko življenje vse preveč, zatrdno ne bo odrekel.

Vsa leta bolezni je bila pokojnica deležna tolikšne vsestranske pozornosti, ob njenem odhodu pa sem jaz prejel toliko dokazov resničnega prijateljstva z vseh koncev zemeljske oble, da se ne morem vsakomur posebej zahvaliti. Zato naj bodo te vrstice dokaz pokojničine in moje hvaležnosti vsem. Jaz tega ne bom pozabil do smrti in preko, naša dobra Kisa pa že pri Očetu hvaležno prosi darežljive Milosti za vse nas.

Posebno zahvalo pa sem dolžan čč. gg. Jožetu Guštinu in Jožetu Škerbcu za posredovanje božje pričujočnosti ob njenem poslavljanju, za molitve in tople poslovilne besede ob odprti rakvi in za spremstvo njenih ostankov v naročje zemlje; sobojevnikom Zveze in Društev TABOR, ki so pokojnici in meni ves čas, še prav posebej pa tiste dni najbolj grenke preizkušnje mojega življenja, stali tako tesno ob nama; sobojevniku lic. Ivanu Korošču za dirljive besede ob odprtem grobu; družini Boža Starihe; družini pokojnega soborca Milana Amona; pa vsem, ki so Kiso navkljub vročemu delovnemu dnevu v tolikšnem številu pospremili ob slovesu, njen grobek zasuli z grmado cvetja in z menoj molili za njen večni mir, kakršnega na tem svetu ni mogla biti deležna.

Dobri Bog naj bo vsem radodaren plačnik!

Ker naša dobra Kisa zatrdno iz bližine Vsemogočnega prosi večnih darov za vse, se je tudi mi predvsem v molitvi spominjamo še preko groba!

Dr. Stanko Kociper

tudi v imenu Nika in brata Evgena
z družinami.

(Nadaljevanje s str. 18)

V času med obema vojnama, po študiju na Dunaju, je Kreft v Ljubljani igral neko več ali manj prikrito vlogo v gledaliških krogih; je pa, kot piše Javoršek, „znan zelo bistrovidno molčati“,

ko je gledal in ocenjeval vpliv ruske (emigrantske) klasične gledališke kulture na naše gledališče, ker je vedel, da smo je potrebni, hkrati pa je prinašal k nam gledališko avantgardo v najhujšem in vsestranskem pomenu te besede. Kako bistroviden je bil, se vidi že po tem, da je kot direktor Kina Dvor natančno vohal kakšen pomen ima sedma umetnost, še bolj natančno pa je vohal, kakšen pomen ima sovjetska filmska industrija za revolucionarno prebujanje množic. Njegovo delo pa se ni ustavilo samo pri gledališču in kinematografiji, njegova spoznanja so segala seveda tudi na področja likovne umetnosti in predvsem literature, kjer ga je verjetno njegov „nos“ manj zanesljivo vodil, ampak še zmeraj nihče ni raziskal ali vsaj razodel, kakšna je bila njegova prevodniška vloga med sovjetsko in slovensko avantgardno književnostjo.

Javoršek priznava Kreftu tudi zasluge, ki si jih je pridobil s tremi dramatskimi deli: Celjski grofi, Velika puntarija in Kranjski komedijanti, pa z zaplenjenim romanom „Človek mrtvaških lobanj“ in prvo povestjo o vaškem proletarijatu — Kalvarija za vasjo; in seveda s prvo „levo usmerjeno slovensko revijo „Književnost“, kjer so našli zatočišče „poznejši stvarniki naše revolucije.“

Tik pred vojno, pravi Javoršek pa se je nekaj spremenilo. Kreft je postal nekakšen slovenski Hamlet, ki se ni znal odločiti. Ko se je potem le „odločil“, je z „dovoljenjem OF in CK odšel v Rim, da se reši ljubljanskega pekla“. Javoršek tukaj piše, da se je Kreft s to izjavo „ujel na limanice“, in potem nadaljuje: „Pekel je bil v tem, da je imela policija zoper njega kup podatkov in da bi mu slaba predla, če bi ostal v Ljubljani.“ — „O kom pa tedaj policija ni imela podatkov?“ vprašuje Javoršek in pri tem sam sede na limanice. Resnica namreč je, da se večini vodilnih komunistov v takratni Ljubljani ni bilo kaj prida bati! Po zaslugi slovenskih „kolaboracionistov“ je bilo namreč življenje v zasedeni Ljubljani praktično do zadnjega tako normalno, kot je sploh moglo biti v tistem času; gotovo pa bolj kot bi bilo, če bi bilo mesto in vsa dežela pod direktno nemško ali italijansko upravo. Dokaz temu je tudi, da se je poznani marksist dr. Bratko Kreft kljub „preganjanju“ s strani policije lahko umaknil v Rim (tudi če bi se umaknil pod tujim imenom, česar pa Javoršek ne nakazuje.)

O tem Kreftovem „junaštvu“ naj bi bilo dosti govorenja na partizanski bazi 20, kjer je delovala njihova inteligenca. Javoršek pravi, da mu je le žal,

da Kocbek teh „antikreftijad“ ni opisal v svoji „Tovarišiji“. Neposredno pa se je Javoršek srečal s Kreftom na dan „osvoboditve“:

V tistih znamenitih urah, ko smo prišli v Ljubljano, sem šel po Otona Župančiča ter ga pripeljal na Radio na Cankarjevi cesti, da bi pozdravil osvoboditev Ljubljane in konec strašne vojne zaveden slovenski pesnik. Kmalu po tem, ko sem Župančiča odpeljal nazaj v bolnišnico, se je prikazal med vrati Radia človek, ki se je naslanjal na palico, njegove oči pa so skozi naočnike strmele vame kot iz čudnih daljin. Na njegovih licih je bila bledica, kakršne v življenju še nikdar nisem videl: tako bledico si lahko izmislijo samo slikarji, ki slikajo človeka tik pred smrtjo. Terjal je šefa Radia Ljubljane: Ko sem se mu predstavil, mi je dejal: „Jaz sem dr. Bratko Kreft. Rad bi po radiu pozdravil osvoboditev Ljubljane, osvoboditev slovenskega naroda...“

V meni se je tisti hip dvignilo tisoč besed z Baze 20, zlasti so se mi dvignile do možganov vse zlobne pripombe Borisa Kidriča na rovaš ubogega dramatika in pred nosom sem mu zaloputnil vrata. Pozneje sem se sicer hvalil, da sem ga vrgel po stopnicah, kar pa je bil samo podaljšek moje jeze. V resnici nisem mogel doumeti njegove neokusnosti: kako je mogel po vsem, kar se je zgodilo, tako hitro pristavljati svojo skledo k soncu osvoboditve.

Odslej naj bi bil Kreft, kot pravi Javoršek, „kot preplašen zajec, ki bega na levo in desno in se je slednjič skrnil za grm — časti.“ Nabral si je vrsto funkcij in naslovov in se spremenil v nekakšno klavno obliko, v fosil. Pa tudi drugi slovenski ustvarjalci, ki so sodelovali v „enobeju“, zdaj po mnenju Javorška samo še valjajo po naročju tisto „revolucionarnost“; ali jo meljejo po ustih in se je ne upajo postaviti na trdna tla. Kasnejša generacija pa naj bi se spremenila v „opice zapada“.

To razklanost si Javoršek razlaga po svoje:

Če pa gledamo inteligenco (zlasti socialistično) bomo opazili, da se boji bolečine razvoja, saj vsak razvoj nosi s seboj bolečino. Kakor porod. Zato je večina sodobnih socialističnih intelektualcev navdušena za status quo — torej za abortuse. Na zgodovinski razvoj je pač treba vplivati in ga včasih celo prisiljevati, kar vse povzroča še večje bolečine. Bolečina je torej nujna. In zaradi nje se rojeva toliko nesporazumov. Veliko zamračenih ljudi, na primer, misli, da kapitalizem po svoji naravi hoče ljudem slabo, saj se redi in raste izključno na izkoriščanju. Vendar pa brani človečanske pravice in s tem humanizem. To so pač ljudje kratke pameti. In prav isti ljudje trdijo, da socializem hoče ljudem dobro, saj rešuje najvažnejša socialna vprašanja kot sam Jezus Kristus, da pa je kljub temu nečloveški. Nočejo videti, nočejo razumeti, da smo še v bolečinah razvoja. In te bolečine bi bile za intelektualce in ustvarjalce in umetnike lahko najbolj ne-

navadna in zgodovinsko nova snov oblikovanja... in bolj zanimiva kot vse drugo na svetu.

Tako smo torej prišli nazaj na tisto „besedo“, ki je bila od vsega začetka: Žrtve morajo biti! Socializem naj bi bil torej nečloveški samo zato, ker je še v razvoju; ko se bo do kraja „razvil“, bo vse dobro in pozabljeno.

Tu pa se Javorškovi — in še koga — računni zmešajo. Žrtve namreč niso mrtve črke: Ž - r - t - v - e, so življenja! V našem primeru smo za dosedanji „razvoj“ socializma plačali strahotno ceno. In morda je vsa ta zbeganost in nejasnost doma, pa vsa otopelost zdoma v resnici še vedno samo „slovenska groza“ nad vsem, kar se je z nami zgodilo. Eni begajo v zavesti so-krivde za to strahoto, drugi molče, ker jim je enostavno vzela sapo in jih paralizirala... —

Revolucija pa je postala nekakšna sirota. Eni so se ji uprli, drugi so jo po zmagi zapustili. Prihaja pa tudi nova generacija, ki ji je vse skupaj — tuje. Krivdo za to pa nosi po Javorškovem mnenju — Zveza komunistov, ki je dolgo jemala in do neke mere še jemlje kulturo samo kot nujno dekoracijo svoje dejavnosti in pozablja, da je prav v malih narodnih kulturah kvas družbe. Slovenstvo pa se še posebej ni razvilo iz motik, lopat, grabelj, krampov in plugov, temveč iz kulture, kar je vsekakor nekaj nenavadnega. Zato si brez kulture ne moremo predstavljati nobene oblike slovenske družbe.

Ko se je partija kasneje v petdesetih in šestdesetih letih odločila za pluralizem umetnosti, je bila, kot pravi Javoršek, njena odločitev „preveč plaha, nedolžna, neustvarjalna, torej nekritična...“ To pa zato, ker so „ducati in ducati“ komunističnih intelektualcev padli v bojih ali „izgoreli v ognju povojne ihte“.

Res je, da je precej njihovih intelektualcev padlo, toda govoriti o „ducatih in ducatih“ je spet pretirano, če upoštevamo, da je partija na začetku revolucije imela v Sloveniji manj kot 300 članov in da je ves čas revolucije sprejemala nove člane s premišljeno izbirčnostjo; za kar je najboljši dokaz — Javoršek. Res pa je tudi, da je mnogo intelektualcev padlo tudi na drugi strani barikad; in vsaj za enega, Janeza Remica, pravi Javoršek, da je bil najmočnejši intelekt po Matiji Čopu.

Javorškova „Nevarna razmerja“ se zato končujejo z izrazito pesmistično, skoraj obupno noto: „Tisti, ki so se posvetili prvenstveno usodnim problemom politike. Kultura je obtičala v rokah najšibkejših. In te roke so v glavnem lovile v kalnem.

Zalost me davi.

Requiem, requiem, requiem...“

Če je bil mir tisto, kar si je Javoršek želel potem, ko je svetu razkril svoja „Nevarna razmerja“, se je seveda zmotil. V nasprotju s knjigo „Kako je mogoče,“ ko ga je kritiziral, kot sam pravi, v glavnem Kocbekov krog, se je zdaj razplametla široka polemika, po kateri je imel Javoršek še manj miru in še več pravice do „naslova“ — samotni jezdec. —

(Sledi)

France Kozina – 60-letnik

Kdo ga ne pozna, tipičnega, šaljivega Ribničana, ki se vedno zresni, če pogovor nanese na preteklost. In kako ne, saj je bil že pred 36. leti v grobu s tisoči iz Vetrinja vrnjenih in pomorjenih domobrancev. France je torej eden izmed treh domobrancev (France Dejak isto Ribničan in Milan Zajec), ki jih vsako leto vidimo na čelu spreveda z vencem na dan Spominske proslave na Orlovem vrhu Slovenske pristave pri Clevelandu.

Čudovito so resni v teh dneh, ko se vse vrača nazaj...

Dolge kolone prodanih v imenu „svobode in demokracije“. Kamioni v spremstvu tankov z značko stisnjene pesti; divizije Njegovega Veličanstva britanskega kralja. Na kamionih pa ceneni

politični drobiž belih sužnjev 20. stoletja, ki so zamenjali tiste iz dežel z barvano kožo, le s to razliko, da usoda prvih ni vodila v nove kolonije za izkoriščanje delovne sile, temveč v moderno človeško klavnico takozvane ideologije.

In na vratih človeške klavnice so bili napisi na železniških postajah Podrožica in Pliberk!...

In potem, krvave kolone prodanih, pretepenih domobrancev do cilja v množične grobove slovenskih gozdov v Kočevskem Rogu, Teharjih, Podutiku, itd., itd...

Prizori iz strahotne drame zadnjih 36 let, kateri se še ne vidi konca... Zakaj tudi „njihova kri bo prišla nanje in na njih otroke“...

Naš soborec in član se je rodil 25. novembra 1921 v vasi Sušje pri Ribnici na Dolenjskem. Kot mlad fant je že hodil po Hrvaškem s suho rebo. Med revolucijo ga prvič srečamo v 5. šolski četi stotnika Pirnata na ljubljanskem letališču v januarskih dneh leta 1944. S svojo šaljivo naravo in odločnostjo je bil med soborci zelo priljubljen. Toda Francetu ni bilo po volji osnovno vojaško vežbanje, češ, da ni šel k domobrancem zato, da bi korakal za parado, ampak „da se naredi red in gremo domov...“

Ob prvi priložnosti je odšel v „prekmando“ na oklopni vlak, kjer je ostal ves čas domobranstva.

Ko se je ustanovila naša organizacija, se ji je takoj pridružil in je vseskozi naš član.

S temi skromnimi vrsticami, čestitamo našemu soborcu in prijatelju ob 60-letnici in mu želimo, da bi dočakal vsaj še toliko let v krogu svoje družine, soborcev in številnih prijateljev.

Bog Te živi!

Soborci

K 60-letnici g. Franceta Kozina iskreno čestita Glavni odbor Tabor — ZDSPB.

Dne 1. januarja 1982 je dopolnil 70 let domobranski invalid Jožef Janez, ki se je rodil v Horinji vasi pri št. Petru — Novo mesto.

Dne 18. januarja 1982 je obhajal svojo 70-letnico domobranski častnik Emil Cof.

Dne 2. februarja 1982 bo dopolnil v Bariločah 60 let Blaž Razinger — gorenjski domobranec.

Naše čestitke in še na mnoga leta!

MNENJA IN VRENJA

„Slovenija, dežela moje radosti in bolečine“

(„Ameriška domovina“, 8. junija 81)

To je slovenski naslov nove knjige Rev. Vladimírja Kozine (Slovenia, the Land of My Joy and My Sorrow), ki jo je konec lanskega leta s pisateljevo podporo izdala Zgodovinska komisija pri Zvezi društev slovenskih protikomunističnih borcev — Tabor. S tem je zbirka njenih dokumentarnih del o komunistični revoluciji v Sloveniji in njenih posledicah (Vetrinjska tragedija, Matica mrtvih, dve Beli knjigi o slovenskem protikomunističnem uporu 1941 do 1945 i. dr.) narasla še za eno svojevrstno, izvirno po zamisli in izobliki ter, kar je najpomembnejše, v angleščini, namenjeno v prvi vrsti tujemu občinstvu.

Rev. Kozina je neutrudljiv, požrtvovalen glasnik resnice o neizmerni tragediji Slovenije med drugim svetovnim spopadom, ki je kot edina dežela v Evropi hkrati trpela trojno tujo zasedbo, rdečo revolucijo in po njej povzročeno, nič manj krvavo, državljansko vojno. „Slovenia“ pomeni vrhunec njegovega pisanja te vrste, ki ga je dosti razdrobljenega po raznih slovenskih listih v svobodnem svetu. Poleg tega je leta 1972 na svoje objavil obsežno ilustrirano razpravo „Komunizem, kakor ga jaz poznam“, ki je pozneje izšla v angleškem prevodu in predelavi (Communism As I Know It). Angleška izdaja je doživela več ponatisov ter v tisoč in tisoč izvodih zlasti Amerikancem v Kaliforniji odpirala oči o naši domovini in njeni mučeniški usodi, ki jo je med 1941 in 1945 zadela zaradi sovražnikove krivice, bratovske slepote ter sebičnih računov velikih zahodnih demokracij.

Leta 1975 je Kozina pri Založbi Sij v Buenos Airesu dal na svetlo knjigo „Slovenija v plamenih“. Je to zgodovina revolucije v naši do-

movini, kakor so jo krvavo doživljali on in njegova družina, nato njegova rojstna vas Zapotok pri Ribnici, njegov kos Dolenjske in nazadnje vsa Slovenija.

Izvirni zamisli o tem načinu prikazovanja slovenskega polpreteklega gorja je pisec ostal zvest tudi v pričujočem delu, toda z nekaterimi bitnimi dopolnitvami. Slovenia je dosti obsežnejša, saj šteje 331 strani velike oblike. Rdeča nit, ki veže knjigo v celoto je še vedno nedolžna kri njegovih najbližjih — očeta, matere, bratov Franceta in Janeza, ki je bil skoraj od rojstva mrtvouden — prelita po roki domačih „osvobodilcev“. Hkrati s tem delo prepaja pretresljiva zgodba pisca samega in njegovih živih, ki so morali biti priče te muke in morije svojih najdražjih ter nosijo vse življenje strahoten spomin nanju. Da ni taka usoda doletela tudi njih, so morali postati preplašeni begunci najprej v lastnem kraju, nato v tujini in svetu, leta dolgo v senci groze, ki je udarila njihovo družino, njihovo domovino ter deset in deset tisoče zvestih Slovencev, podobnim njim.

Pripovedni značaj, ki ga ta vez daje „Sloveniji“, jo dela zlasti privlačno za tujca, čigar spoznanju naše resnice naj v prvi vrsti služi. Nič manj pa bo privlačna tudi našemu mlademu rodu v Ameriki, kateremu je angleščina že bližja in bolj razumljiva od materinščine. Zgolj suho, recimo znanstveno, nizanje dejstev in števil iz tragičnega dogajanja v deželi, docela ali vsaj precej neznani tem bralcem, bi obojim ne bilo zdaleč tako zanimivo, kakor pa je taka zgodovina revolucije v Sloveniji, doživljena po naših resničnih, z imenom in obrazom prikazanih mrtvih in živih ljudeh. Poleg tega je Kozinova angleščina lepa, pogosto skoraj poetična v slogu in besedi, kar celotnemu delu in njegovemu namenu zatrdno ni v škodo.

Dežela pisateljve, in vseh nas, radosti in bolečine se od svoje slovenske prednice iz leta 1975 razlikuje po tem, da je pisec to svojo novo zgodovino slovenske revolucije postavil v širši jugoslovanski, evropski in svetovni politični ter ideološki okvir. Navaja domače in zunanje vzroke zanjo ter dokaže, da smo se Slovenci v njej razdejali ne za kako svoje osvobojenje, marveč za tuje račune, cilje in koristi.

To ugotovitev dovolj neizpodbitno podpre z dokumenti iz slovenskih, posebno nasprotnikovih, in svetovnih virov. Prav tako so trdno izpričane pomembne podrobnosti v knjigi. Zaradi tega je nihče ne bo mogel odpraviti z oguljenim reklom, da gre spet zgolj za propagando, razen v kolikor je resnica sama po sebi najmočnejša propaganda za sleherni namen in misel. Kozinov namen je bil dokazati pogubnost marksizma za Slovenijo in Slovence v njegovem brezobzirnem, revolucionarnem uresničenju, čigar usodne narodne in duhovne posledice se s časom bolj in bolj daljnosežno kažejo, poleg človeških in tvarnih žrtev, ki jih je njegova zmaga terjala.

Knjiga ima dva dela. Prvi obravnava ožje in širše dogajanje med revolucijo in samoobrambno protirevolucijo doma, drugi pretresljivo govori o grenkem, negotovem obdobju začetnega begunstva za mejo, v taboriščih in izven njih, zastrašenem po grozi izročanja domobrancev v rdečo smrt. Oba dela se zapletata in razpletata ob Kozinovi kot njunih konkretnih simbolih

in žrtvah. Njim se na Tirolskem pridruži še škof Rožman, slovenski „mož bolečin“, ki pisatelja v gorski vasi Anrasu tiste temne dni v poletju 1945 posveti v novomašnika in postane vdanemu služabniku Cerkve njegov duhovni oče.

Vsebina dela je razporejena v 61 kratkih poglavij, katerih naslovi dobro ponazarjajo njegovo zaokroženo izčrpnost. To jo je v kratkem poročilu nemogoče podrobneje obdelati. Najbolj razodevni v prvem delu so:

Nastanek in padec Jugoslavije, Ribnica, Rdeči prevrat na obzorju, Velikonočni ponedeljek 1941, Odpadniki, Begunci, Hudobno razdejanje, Terenci, Osvobodilna fronta, Moj oče, Moja mati, Francetovo mučeništvo, Mojstri laži, Francetov pogreb, Smrtna noč, Klet, polna krvi, Smrt izdajalcem!, Tri krste, Komunistična kolaboracija s sovražnikom, Slovenski talci, Narodna samoobramba. Vaška straža, Dan italijanske vdaže, Turjak, Smrtni pohod, Domobranci, Jelendol (izkopavanje množičnih žrtev revolucije, op. pis.), Domobranci in ameriški letalci.

V drugem delu pa:

Na poti v posvetitev, Narodni odbor za Slovenijo, Po sledi zgodnjih Slovencev, Zbogom, domovina!, Anras, Škof Rožman v Anrasu, Proč od Tita, Vetrinj, Moja posvetitev, Prva sveta maša, Telovska procesija, "Nova (britanska, op. pis.) vojaška politika", Prisilno izročanje domobrancev, slovenski Job, Teharje, Kranj, Škofja Loka, Št. Vid, Kočevski Rog (morišča domobrancev, op. pis.), General Lev Rupnik, Začetek novega življenja, Pripis.

Precej teh poglavij se konča z nepričakovanim, dramatičnim poudarkom, v dveh, treh kratkih stavkih, včasih samo v nekaj besedah. To daje Kozinovemu prepričljivemu pisanju še večjo učinkovitost.

Njegova nova zgodovina naše komunistične revolucije je pri vsej dokumentiranosti v temelju človeška, se pravi izoblikovana na usodah resničnih mrtvih in živih slovenskih ljudi. Objektivnih podrobnosti in dokazil je v njej, kolikor je za resno delo potrebno, vendar ne toliko, da bi mrtvila pažnjo tujega bralca. Za poznavalca naše nedavne preteklosti pa jih je tudi dovolj, da ne bo piscu nihče mogel očitati kake površne splošnosti.

Slovenia, the Land of My Joy and My Sorrow je spričo tega in zaradi svoje vsebinske tehtnosti in namena zatrdno najpomembnejše nekomunistično zgodovinsko delo o revoluciji v Sloveniji v kakem tujem jeziku. A tudi v našem nima zlepa primere.

Poleg tega je knjiga zaslužna tudi kot dragocen prispevek k ohranjanju slovenske narodne dediščine in izročila. Prikaz naše kmečke družine, življenjskega in moralnega temelja za slovenski obstanek v tisočletju trde preteklosti, podoba njenega doma in skupnosti, rastoče iz vere, trdega dela, ob samozavesti, veselju in zvestobi vsemu svojemu, nam v Kozinovi besedi pričara nekdanje, zdaj žal izgubljene naše čase, a nič manj vredne za slovenstvo zaradi moči spomina in korenin našega bitja. V slovenskem slovstvu npr. tudi ne pomnim takega opisa telovske procesije, našega velikega praznika zahvalnih upov na „zemlje sadove“ in druge božje blagre, kakor ga beremo v tej knjigi. In po Ivanu Cankarju najbrž nihče pri nas ni tako

čudovito in pretresljivo lepo pisal o slovenski materi, kakor piše Kozina o svoji.

Avtor tega dela je župnik v Brentwoodu, čez zaliv od San Franciscua v Kaliforniji. Na oltarčku v njegovi spalnici so med drugimi bridkimi, in nekaj sladkimi, spomini, štirje zbledeli križci, izrezani iz robca, katerega je pomočil v kri ubitega očeta in matere tisto najstrašnejšo noč svojega življenja 29. avgusta 1942. še eden „s krvavimi rokami...“

M. Javornik

PREJELI SMO

THE SOUTH SLAV JOURNAL — Spring 1981, Vol. 4, No. 1. — Editorial address: 7 Chesterford ardens, London NW3 7DD. — Editorial Board: Nemanja Marčetić MA (Editor), U. Loring (Secretary), L. Sirc, M. Davis. — **Contents:** Editorial New Subscription Rates for 1981 (The United Kingdom: 8.00 funt, Europe 9.00 funt per annum. Rest of the World: \$ 21.00, sea mail \$ 23.00, air mail). **News Articles:** Kenneth Duke, German Foreign Policy in South and South East Europe, 1942-1945 (I). Adil Zulfikarpašić, The Road to Foča. Matthew Meštrović, The First International Congress on Bulgarian Studies. Ljubo Sirc, A Grand Tour of Europe (1944) IV. — **Documents:** Some Foreign Office Speculations Concerning Maček. Ivan Meštrović's Memorandum to R. W. Seton-Watson. General Simović's Request for Milan Stojadinović's Release. — **Letters to the Editor:** Elisabeth Barker, Aleksa Djilas, A. Gorjan, Christoph Heu, M. J. G. Moir. — **Book Review:** R. J. Crampton: The Hollow Detente — Anglo-German Relations in the Balkans, 1911-1914, by Michael Dockrill. Pierre Gherman: The Roumanian Byzantine-Rite Catholic Church, Thirty Years of Persecution in Rucumania (1948-1978), by Uliek Loring. Paul N. Hehn: The German Struggle Against Yugoslav Guerillas in World War II, German Counter-Insurgency in Yugoslavia 1941-1943, by Peter Radan. Dragutin Nikolić: Stojan Protić ili onaj koji je imao pravo, by Rastko Marčetić. Miodrag Al. Purković: Knez i despot Stefan Lazarević, by Muriel Heppell. Andreas Graf Razumovsky: Ein Kampf um Belgrad, Tito und die Jugoslawische Wirklichkeit, by Sir Duncan Wilson. Hans Peter Rullman: Mordauftrag aus Belgrad, Dokumentation über die Belgrader Mordmaschine, by Christoph Heu. Greece: From Resistance to Civil War, by Lars Baerentzen. Stepinac mu je ime; Zbornik Uspomena, Svjedočanstva i Dokumentata, by Stella Alexander. — **Periodical Review** (Zopet je z daljšim komentarjem zabeležen TABOR). **Correction.** **Notes on Contributors.** (Predstavljenih je 11 sodelavcev časopisa). **Books and Periodical Received.** — Vsem, ki iščejo, pa tudi vsem, ki se v splošnem zanimajo za gradivo, ki naj služi objektivnemu popisu in oceni zgodovinskih dogodkov južnoslovanskih narodov in predvsem Jugoslavije, časopis lahko samo priporočimo kot vir, mimo katerega ne bodo mogli.

NAROČNINA TABORA ZA LETO 1982

Argentina: 80.000

Južna Amerika: 10 dolarjev

Evropa - Avstralija: 12 dolarjev

ZDA in Kanada: 12 dolarjev (zračno paketi)

Letalska naročnina za vse države: 15 dolarjev.

NA DOMOBRANSKI BANKET V TORONTO.

Koncem maja, ko v Ameriki praznujemo spominski dan, smo se člani in prijatelji TABORA iz Clevelanda podali z avtobusom na ogled Washingtona, kjer smo si ogledali razne zanimivosti. Voditelj nam je bil g. Pavle Borštnik, kateremu je mesto kot vse zanimivosti, dobro poznano. Prav lepa Ti hvala, Pavle, za vso požrtvovalnost.

Tam se je tudi spočela misel, da bi šli na domobranski banket v Toronto. Soborec Milan Dolinar, ki je večšč takega posla, je rezerviral avtobus in vse ostalo v Torontu glede prenočišča.

Tako se nas je za poln avtobus odpeljalo zgodaj zjutraj 3. oktobra 1981 proti Torontu — Canada.

Vreme je bilo lepo, čeravno brez sonca, vendar dežja ni bilo, kot smo ga nekaj dni imeli že kar preveč. Vožnja je bila lepa, družba pa tudi prava. Enkrat smo se na poti malo ustavili, da smo se okrepčali. Po petih urah vožnje smo bili že v Toronto. Najpreje smo se ustavili pri cerkvi Marije Brezmadežne, kjer so nekateri odšli k svojim sorodnikom in prijateljem, zvečer pa smo se spet dobili na banketu. Ostali pa smo se odpeljali v motel, kjer smo dobili sobe. Tam smo se malo uredili, potem pa na kosilo, katero je že bilo preje rezervirano. Naša soborca gg. Tomšič in Žagar imata krasno restavracijo, ki se imenuje Linden (Lipa). Tam smo bili postreženi z dunajskimi zrezki in vsem ostalim, kar spada zraven. Ko smo se malo okrepčali in pogovorili, smo se peljali na ogled mesta Toronto. Tam nam je zanimivosti razkazoval g. Ciril Pleško, sin znanega soborca in dopisnika za Tabor, Staneta Pleška. Mesto je res lepo in vse je čisto, tudi velike zgradbe (Izgleda, da jim primanjkuje papirja, ker nikjer ni bilo nič nastlano z njim kot smo vajeni v Clevelandu). Peljali smo se tudi na najvišji stolp na svetu. Visok je 553,33 metrov. Bil je krasen razgled po vsem Torontu in še daleč naprej. Ko smo gledali pod nami avtobuse in avtomobile, je vse tako zgledalo, kot da se majhne igračke počasi premikajo naprej, skoravno so gotovo vozili 50 km. na uro.

Kazalec na uri se je hitro pomikal naprej, zato smo se morali spet vrniti proti našemu motelu, da smo se preoblekli in se pripravili za banket.

Malo pred sedmo uro smo že bili pred dvorano, kjer se je vršil banket. Tam je že bilo veliko avtomobilov. V dvorani pa je bilo spet veliko srečanja s starimi soborci in prijatelji, katerimi se morda že več let nismo videli. Bilo je veliko pozdravljanja.

Torontčani so bili zelo veseli našega obiska, saj so bili res presenečeni, ker kaj takega niso pričakovali, da se bo kar poln autobus pripeljal iz Clevelanda na njihov banket. Ker so se nekateri pripeljali še s svojimi avtomobili, nas je tam prav gotovo bilo 50 clevelandčanov.

Ko smo zasedli za nas rezervirane mize, je stopil na oder častiti gospod Tine Batič, kateri je zmolil kratko molitev pred jedjo in vsem voščil BOG POŽEGNAJ (Na Taborskem večeru v Clevelandu kaj takega ni mogoče...)

Potem smo se spravili nad okusno pripravljeno večerjo, katera nam je vsem šla v slast. Vsa čast kuharicam in pomočnicam, ki so nam jo pripravile.

Po končani večerji pa se je začelo veselo razgovarjanje s starimi soborci in prijatelji; saj smo se res zbrali iz najrazličnejših krajev. Vse prekratek je bil večer.

Ne bi pa bilo pravega domobranskega banketa, če ne bi prišle na vrsto naše nepozabne domobranske pesmi. Kar na sredi dvorane smo se zbrali soborci in zaorile so naše nepozabne pesmi, katere smo peli v beli Ljubljani, po postojankah in tudi na pohodih, če smo bili še tako utrujeni. Če je nekdo vzdignil; Mi legionarji, mi domobranci, mi se borimo za svojo zemljo... je že vse poprijelo.

Zato bi bilo prav, da bi se takole večkrat kje sešli, da bi se tudi naše pesmi večkrat prepevale.

Soborec Stane Pleško se je lepo zahvalil za veliko udeležbo, opisal pomen tega večera in tudi omenil, da so med nami trije rešenci kočevskega roga: Dejak France, Kozina France in Zajec Milan.

Ker je šla ura čez polnoč in ura dogovora, da gremo počivat, se je bližala, smo se poslovili od naših prijateljev in se odpeljali v motel; nekateri kmalu počivat, drugi pa so še dolgo kramljali po sobah.

Zjutraj smo kar malo poležali. Šli smo k zadnji sv. maši. Pred cerkvijo smo se spet srečali z našimi prijatelji. Po maši pa smo odšli v dvorano, kjer so nam pripravili kosilo. Spet je bilo precej kramljanja med prijatelji; ali čas se je hitro približeval in bilo se je treba posloviti. Ko smo bili že na avtobusu, so nam Torontčani mahali v pozdrav z željo na skorajšnje nasvidenje.

Tudi nazaj grede je bila vožnja lepa. Tudi na ameriški meji nismo imeli nobenih sitnosti. Amerikanci so samo pregledali naše papirje, dočim, ko smo se peljali tja, Kanadčani še tega niso storili, samo pogledal je da si imel nek papir v rokah, in je bilo že dovolj. Sprva smo bili kar bolj tiho, ker je pač vsak premišljeval in običaj spomine na znanca, ki jih je srečal. Potem pa se je začelo razgovarjanje in podobno, tako da je bilo dosti smeha; večiko je k temu pripomogla ga. Micka, ker je z svojim humorjem zabavala ves avtobus. Tako nam je čas zelo hitro mineval. Ker smo kar hitro vozili, smo se ustavili tudi na slovenski pristavi; tam smo se okrepčali z dobro večerjo. Tisti pol-

dne so na pristavi pekli „stejk“ in školjke; tudi orkester je igral; nekateri, ki so še bolj mladih let, so se tudi zavrteli. Po enournem kramljanju s prijatelji, ki smo jih tam dobili, smo se odpeljali proti Clevelandu. Ker smo se na pristavi tudi s pijačo podprli, je potem skoro vso pot bila na vrsti pesem; k temu je največ pripomogla Lojzka.

Bila je že trda tema, ko smo prišli domov.

Prav lepa hvala vsem, ki so pripomogli do tako lepega potovanja, zlasti soborcu Milanu Dolinarju, ki je pri tem imel levji delež. Lepa hvala tudi Torontčanom, še posebej pa g. Cirilu Plešku.

H. Z.

KRAJEVNO Društvo TABOR SPB v Clevelandu, je imelo 17. oktobra 1981 Družabni večer. Kot v preteklosti, je tudi to pot bila zelo velika udeležba, saj so bile vse mize zasedene. Tudi večerja je bila obilna in zelo okusna; zasluga pa gre g. Štefki Smolič in njenim pomočnicam. Prav lepa hvala vsem.

Tudi natakariji pri baru so vsem, ki so se prišli odžejat, dobro postregli. Igrali so „Veseli Slovenci“, katerim so hvaležni plesalci, pa tudi tisti, ki radi poslušajo lepe melodije.

Družba je bila velika in vse je bilo dobro in veselo razpoloženo. Tukaj je spet bila prilika, da smo se srečali stari znanci soborci in prijatelji in obujali spomine na našo preteklost. To pot je prišel na družabni večer naš soborec Jože Sladič v družbi prijatelja g. Lapa. Jože živi približno 80 km iz Clevelanda in se prav pogosto oglasi na naših proslavah in veselicah. Hvala Ti, Jože.

Ljudje se še radi odzovejo vabilu in pridejo na domobranksko veselico, ker vedo, kam gre čisti dobiček. Najbolj pa bodo veseli tega večera naši invalidi in siromaki, ki dobivajo pomoč.

Vsem, ki so pripravili tako lep večer, in tudi vsem, ki so se v tako velikem številu odzvali vabilu se najlepše zahvaljuje odbor.

ZOPET SMO SE ZBRALI V ZAVETIŠČU DR. GR. ROŽMANA

Že nekaj let se spominjamo prvo nedeljo v mesecu decembru vseh naših pokojnih odbornikov in članov zavetišča.

Tokrat smo se zbrali pri sv. maši 6. decembra 1981, ki jo je za pokojne daroval g. župnik Jože Škerbec.

Vrsta umrlih članov je že velika:

V letu 1970 so umrli: Jože Jenko, Jože Musar in Branko Vrčon.

V letu 1972: Vinko Zupanc.

V letu 1973: Ivan Šabec.

V letu 1974: Vojteh Budinek, Leopold Fraz, Alojzij Erjavec in Luka Milharčič.

V letu 1975: Vilko Čeč, Franc Gregorin in Jakob Pavlovčič.

V letu 1976: dr. Srečko Baraga.

V letu 1977: Marija Mikolič, Anton Novak, Franc Janežič, Malči Mežan in Pavle Rupnik.

V letu 1978: Maks Skarlovnik, rev. dr. Rudolf Hanželič, Janez Frontini in Jože Mikelj.

V letu 1979: Mary Dekleva, Franc Homovec, Karel Belec, Frančiška Seršen in dr. Jana Zakotnik.

V letu 1980: Franc Dermastja, Stane Miklič, Vinko Tomazin in Franc Vresnik

V letu 1981: Edvard Širca, rev. Stanko Skvarča in Jure Seršen.

Ljudsko petje pri sv. maši je spremljal na harmonij g. Štefan Drenšek.

Udeležba pri sv. maši in kosilu je bila zadovoljiva, čeprav so bile prav to nedeljo še druge prireditve.

Finančni uspeh je bil nadvse zadovoljiv, za kar gre v prvi vrsti zahvala g. Francetu Benku za podarjeno „živinče“, Zvezi slovenskih mater in žena s svojim tradicionalnim „Miklavževim štantom“, gospem za podarjeno pecivo a prav posebno go. Mimi Zakrajškovi in go. Žgajnarjevi za podarjeni torti.

Celotni dobiček je znašal 6.219.000 pesov (kosilo, bar, Miklavžev štant, rifa tort, prostovoljni prispevki pri vhodu, cerkvena nabirka, ter razni drugi denarni prispevki v dvorani na tej prireditvi.).

Zahvala gospem v kuhinji — seveda tudi moškemu osebju kakor tudi strežnemu osebju za dobro ter hitro postrežbo.

Hvala vsem, ki ste prišli ter tako podprli naše delo, za dovršitev zavetišča! Na svidenje prihodnjič!

Zavetiščni odbor

Minka Anžič

TEHARJE

V Teharskih hribih je dolina skrita.
Pod njo se vleče globoka temna grapa.
Njeno žrelo na uboge žrtve čaka.

Ko mrak na zemljo se ulega,
zapirajo se hišna vrata.
Za njimi v strahu trepetata družina;
molijo za sina.

Od strahu ne morejo zaspati.
V temni noči že zopet slišijo brnenje tovornjakov.
V njih natlačeni so pretepeni, sestradani,
v dno duše razočarani, izdani domobranci.
Prej kot vrisk veseli, nikdar premagani.

Bili so kot vranci!
Bog ve, kam jih vozijo,
sprašuje se družina in se joka;
nihče iz hiše se ne upa.

Nič še ne vedo.
Vozijo jih do pod hriba.
Tam začne ta strašna se kolona.
Ob njej stopajo stražarji, izbrani partizani;
na puškah svetijo se bajoneti,
drugi s strojnicami oboroženi.
Spremlja jih njih kletev, psovke in udarci.
Naprej, vpije partizan.
Onemogli, počasi stopajo navzgor, kot starci.

Krvi napita je že pot.
Kri teče jim iz ran in nog.
O Bog, kdaj konec bo trpljenja?
Prijatelj dragi, saj kmalu konec bo življenja.

Počasi se pomikajo naprej.
Med potjo molijo in mislijo na svoje
žene in otroke, na dekleta na vse svoje drage. —
O, beli vi oblaki,
ponesite zadnje jim pozdrave!

Kolona višje vije se v hrib.
O koliko jih je, dva tisoč in še več.
Vsi vedo, da smrti nasproti zdaj gredo.

Kot temne sence vlečejo se
živi okostnjaki proti jami.
Sliši se streljanje, regljanje strojnic...
krik in jok.

Do smrti pretepe, postreljene...
in še žive... do zadnjega
pomečejo v globine.
Končana strašna je kolona,
a mučencem, splela se je mučeniška krona.
Napolnjena je jama
in grapa s trupli je zravnana.
Že sliši se krohok krvnikov,
ki hodijo okrog.
Kmalu vsi izginejo, za minuto al dve. —
Strašen blisk in grom, da hrib se strese...
Razstreljene skale, ruša kamenje drevesa
zasulo mlada je telesa.

Pošastno delo je končano. —
Še sliši se peklenški smeh.
Krvniki krohotaje kmalu so odšli
na morišča; drugam se jim mudí...
Nastala grozna je tišina.

Daleč na okrog je vse zastraženo.
Nihče ne upa se v bližino;
ne stopiti tja človeška noga.
Prepovedano je strogo od trinoga.
Ne sme o tem se govoriti...
vse mora biti tiho,
vse je skrito, vse se mora pozabiti...

Pa se ni in se ne bo!
36 let grobišče prerašča grmovje,
resa, praprot in drevesa.
Nikjer nobenega sledu ni več...
In ljudje že dolgo nekaj čudnega vedo...
Med sabo si ne povedo, ker si ne zaupajo.

V teharskih hribih, ponoči se nekaj sveti,
nekaj se žari.
Kaj bi to moglo biti,
saj živa duša ne upa se v hrib...

Glej božja moč je pokazala
kje je to grobišče skrito!
Iz množičnega groba
se svetijo lobanje,
ko blede luna žalostno tam sije
in greje njih mrzlo zadnje domovanje...

Ni edini množični ta grob.
Slovenija skriva jih povesod.
Teharje, Podutik, kraške jame in drugod.
Največji je kočevski Rog.
Kje še drugi so grobovi,
ve le Bog.

V tistih težkih dneh,
ko je ta strašna sramotna
tragedija se godila,
sem tudi jaz to težko občutila.
Na Teharskem morišču,
sem brata izgubila.
Mnogo o tem sem tudi brala.

Kolikokrat sem se jokala,
ko sem grozote premišljevala.
Strašno, strašno so naši fantje
in možje trpeli.

Ni čudno, da mnogi
iz med krvnikov so že ponoreli
ali sami se ubili.
Pretežka jim je bila vest
ob spoznanju na tiste krvave dni
ko brezsrčno morili so ljudi.
O Bog, odpusti jim
in se jih usmili!

Minka Anžič, naša sodelavka, je slepa. — Op. ur.

IZ PISEM

Cleveland, 17. novembra 1981

Dragi bratje in sestre!

Že 36 let je preteklo, kar smo morali zapustiti našo ljubljeno domovino Slovenijo. Ne najdem besed, s katerimi bi povedal, kako nam je bila domovina priljubljena. Ko smo bili še otroci, smo že uživali naravne lepote in med seboj smo govorili samo slovensko. Hodili smo v naše slovenske šole, kjer smo prejeli potrebno znanje in podlago za našo bodoče življenje. Vsi smo bli verni katoličani in smo po tej veri tudi živeli. Zlasti se je to pokazalo za časa druge svetovne vojne in komunistične revolucije. Mnogo jih je mučeniško trpelo in celo dalo svoja življenja za svoje katoliško prepričanje. Toda tudi jih je bilo, ki so se prodali za Judeževe srebrnjake. Svet še vedno trpi v teh mukah in ne vemo, kdaj se bo to končalo. Če smo resnični idealisti, nas to ne sme motiti. Boljše je častno umreti, kot pa kloniti brezvercem. Tu se spominjam pokojnega škofa Antona Vovka, ki je rekel: „Mi smo trpeča Cerkev in naša zmaga bo po smrti.“

Žalostna usoda je hotela, da smo se kot begunci razselili po raznih državah vseh kontinentov zemeljske oble. Povsod smo bili lepo sprejeti in povsod živimo po svojih običajih in nismo v ničemer prikrajšani svobode. Pri tem se spominjam pesnika, ko pravi: „Pusti peti mojega slavca kot sem mu grlo ustvaril.“

Kot Slovenci smo poznani po vsem svetu in imamo mnogo svojih slovenskih društev in ustanov. Povsod nas spremlja naša slovenska pesem.

Imamo tudi več slovenskih časopisov, kjer lahko vsak piše po svoji volji, kar je dokaz, da imamo res svobodno življenje. Z velikim ponosom in zanimanjem berem revijo „Tabor“, ki izhaja v Argentini. Tu so napisani najlepši in zgodovinski spomini na naše slovenske domobrance in njih po-

veljnika, generala Leona Rupnika. Po mojem mnenju bo „Tabor“ najbolj popolen dokument za bodočega slovenskega zgodovinarja. Na naslov pisca tega pisma prihajajo skoro vsi „Tabori“ za Združene države Severne Amerike, kar mi je v velik ponos in rad opravljam to delo, čeprav sem že v letih in ne več popolnega zdravja.

Vsem, ki potom mene dobivajo „Tabor“ in vsem drugim čitateljem želim vesele božične praznike ter obilo sreče in božjega blagoslova v letu 1982. Prav tako želim vsem Slovencem razkropljenim po vsem svetu.

Vaš

Jože Vrtačnik

NAŠI MRTVI

V Salti — Argentina, je 4. oktobra 1981 umrla gospa Dana Šerko roj. Premrov.

Gospa Šerko, je kot mlada vdova z dvema sinovoma pok. inž. Francijem in Danom gospodarila na znani šerkovi žagi v Cerknici.

Po vojni se je s sinovoma podala na pot begunstva v Italijo, nato v Argentino. Tudi tukaj so se šerkovi posvetili lesni industriji.

Pokojna gospa je že nekaj let bolehal, ko pa ji je umrl sin inž. Franci je je žalost strla. Lepo oskrbovana od sina Danija je vdano prenašala bolezen in tegobe življenja, dokler jo ni Bog rešil trpljenja.

Dobri gospe želimo miren počitek v tuji zemlji, sinu Danetu, ter ostalim sorodnikom po svetu — pa naše globoko sožalje!

† ANTON KOŠIR

V ponedeljek 12. oktobra 1981 je v St. Vincent Charity bonišnici umrl 57 let stari Anton Košir, rojen v vasi Črni potok pri Velikih Laščah.

Ko se je začela komunistična revolucija, se je pridružil legistom na Karloviči. Po italijanskem razpadu je šel v Ljubljano, kjer se je pridružil nomobrancem; bil je v Stični v 16. četi. Ob koncu vojne se je z ostalimi soborci podal na Koroško. Bil je v taborišču Spittal na Dravi in delal je tudi zunaj na kmetih.

Leta 1949 je prišel v Združene države Amerike v Cleveland. Tukaj se je zaposlil pri Rotor Tool Co. Poročil se je z gđc. Anico Martinčič. Zapušča štiri sinove: Tonyja, Toma, Johna in Marka. V domovini pa brata in sestre.

Bil je redni član društva Tabor v Clevelandu.

Pogreb je bil 15. oktobra v cerkvi sv. Kristine v Euclid, kjer je zadnja leta tudi žive. Pokopan je na pokopališče Vernih duš.

Zdaj si združen s svojimi soborci in naj Ti bo lahka ameriška zemlja! Naše globoko sožalje soprogi, sinovom in vsem sorodnikom.

Člani Tabora

† GOSPA BAJDOVA

Kar verjeti nisem mogel, da je umrla ga. Bajda iz Mendoze. Prav pred njeno smrtjo smo jo obiskali, pa nas je nad vse ljubeznivo in živahno postregla. Med pogovorom je pripovedovala, da še rada bere vse slovensko časopisje in tudi je še dosti delala.

Po kratki bolezni pa jo je Bog 10. junija 1981 poklical k sebi po zaslužno plačilo.

Želimo ji večni mir in pokoj v mendoški zemlji.

Vsem številnim sorodnikom pa naše sožalje!

† UČITELJICA MIKLAVČIČ

V okrevališču Sv. Vincencija je v Lanusu zatisnila trudne oči ga. Franciška Miklavčič vdova Gruzdien.

Pokojna gospa je z g. svetnikom škuljem v San Martinu začela orati ledino slovenskih šol v Argentini. Morda ni bila ravno to šola kot je danes, nič ni bilo izpričeval, a okrog nje so se zbirali takrat vsi slovenski fantiči in deklice iz sanmartinskega okoliša — jo imeli radi, saj je na čisto svoj način učiteljica starega kova res z ljubeznijo polagala v dušo otrokom naš jezik, običaje, navade, govorila jim je o naših pobitih domobranci, o generalu Rupniku — pesnikih, pisateljih itd. Veliko je storila za naš rod — v hvaležnem spominu bo ostala med nami.

† REV. STANISLAV SKVARČA

Po daljši bolezni je umrl v Lujanu rev. Stanislav Skvarča v nedeljo 28. novembra 1981 in je bil naslednji dan tudi tam pokopan. Dopolnil je 75 let in se je rodil v Vrhnikih.

Kot begunec je deloval med Slovenci v taboriščih Riccione in Trani med štajerskimi rojaki. Pri štajerskih rojaki iz Tranija je bil zelo priljubljen in se je zato dobil v njimi vsako leto tu v Argentini. Daroval je sv. mašo in ostal pri njih na kosilu in razgovoru.

Bil je tudi član Zavetišča Dr. Gregorija Rožmana.

Tu ni imel sorodnikov, pač pa ga je obiskovala sestra Jelka, ki živi v Clevelandu. Doma zapušča brata-župnika Ivana in sestro.

Vsem sorodnikom naše sožalje!

NA UREDNIŠKI MIZI

Popravek: V Taboru štev. 11-12 1981 na strani 288 je pomota, da je Jože Smolič pokojni. Umrl je v Argentini duhovnik Anton Smolič, dočim je bivši Urbančev župnik Jože Smolič še živ in krepak ter župnik v domovini.

DAROVALI SO

(Od 16. 10. 1981 do 15. 12. 1981.)		Rus Srečko	100.000
ZA ZAVETIŠČE: (v pesih)		Blejec Ema	25.000
Šproce Berta	100.000	DSPB - Tabor, Cleveland .dol.	100
Milač (Mendoza)	60.000	V spomin na pok. <i>sestro</i>	
Gerčar Viktor	30.000	<i>Marinko Šega</i> roj. <i>Haf-</i>	
Bartol Ivan	300.000	<i>ner</i> , umrla v domovini:	
Dr. Alojzij Stare (Cerkvena		Hafner Stane	100.000
nabirka pri pogrebni sv.		V sp. na pok. <i>Janka Arnšek</i> :	
mašj za pok. Zinko Rup-		Šproce Berta	50.000
nik 18. 10. 1981.	301.500	V sp. na pok. <i>Dano Šerko</i> :	
Nabirka zbrana na odborovi		Rovan Anton	100.000
seji 22. 11. 1981.	53.000	V sp. na pok. <i>Ano Keršič</i> :	
Rev. Škerbec Jože (Cerkv.		Hren Ludvik	50.000
nabirka pri sv. maši 6.		Tomaževič Lovro	50.000
12. 1981.	336.500	Dimnik Dušan	100.000
Zveza slov. mater in žena		V sp. na pok. <i>Antona Oblak</i> :	
(Miklavžev štant 6. 12.)	590.000	Tomaževič Lovro	50.000
N. N., Argentina	1.000	V spomin na pok. <i>Ksenijo</i>	
Rev. Malenšek Janez	100.000	<i>Rupnik Dr. Kociprovo</i> :	
Dobiček (celoten) priredit-		Tomaževič Lovro	80.000
ve v Zavetišču 6. 12. 81.	6.219.000	Cof Emilj	30.000
		Dimnik Dušan	100.000
ZA GRADNJO ZAVETIŠČA:		Inž. Matičič Anton in Lina	200.000
Matevžič Janez	600.000	Dolenc Vencelj	50.000
Marolt Anton	150.000	Blejec Ema	25.000
Hribar Marjan	500.000	Malovrh Helena	100.000
Hribar Zdenko	500.000	DSPB Tabor, Cleveland .dol.	100
Kušar Ivanka	100.000	V sp. na pok. <i>Antona Kobi</i> :	
Matevžič Janez	600.000	Rus Srečko	100.000
V spomin na pok. <i>rev. Ja-</i>		V spomin na pok. <i>iz družin</i>	
<i>neza Urbanč</i> :		<i>Šurman in Kadunc</i> :	
Benedičič Miha	100.000	Šurman Božo	100.000
V sp. na pok. <i>Zinko Rupnik</i> :		V spomin na pok. <i>iz družine</i>	
Benedičič Miha	100.000	<i>Dimnik</i> :	
Frančič Ignacij	100.000	Dimnik Dušan	300.000
Tomaževič Lovro	100.000	V spomin na pok. <i>Frančiško</i>	
Korošec Ivan	50.000	<i>Peršin</i> umrlo v domovini:	
Skoberne Slavko	50.000	Dolenc Vencelj	50.000
Štefanič Jože	50.000	Oblak Franc	100.000
Buda Stane	100.000	<i>Ob 7. obletnici smrti moža</i>	
Inž. Matičič Anton - Lina	100.000	<i>Alojzija</i> :	
Rovan Anton	100.000	Erjavec Ida	100.000

N. N., Argentina	60.000	V spomin na pok. <i>brata</i>	
Prodaja vez. Taborov	500.000	<i>Vinka</i> umrlega v USA:	
	v dolarjih	Temazin Franci	50.000
G. Ilič, USA	15	<i>Ob prvi obletnici smrti Sta-</i>	
Boh Jože	3	<i>neta Miklič:</i>	
Košir Tine	5	Prijatelji in sosedje iz E-	
N. N.	2	zeize	600.000
Zabukovec Domen	25		v dolarjih
Fujs Frank	8	V sp. na pok. <i>Toneta Košir:</i>	
N. N.	2	Dejak France	20
Hren France	13	Zabukovec Domen	25
Zajec Karel	3	Hren France	13
Medved Ana	3	Žnidaršič Jože	10
Borštnik P.	20		
Kosmač John	16	TISKOVNI SKLAD TABOR:	
Pregelj Vladimir	3		v pesih:
<i>Ob smrti moža in očeta An-</i>		Artač Viktor	10.000
<i>tona Košir:</i>		Šteicer Mihaela	10.000
Košir Anica in sinovi ...	60	Šproc Berta	60.000
INVALIDSKI SKLAD TABOR:		Rupnik Eugen	36.000
Debevec Ančka, USA	30	Skoberne Slavko	10.000
Jakoš Kati	10	Stanjko Ivica	10.000
Zajec Ani	25	Dragan Lojze	10.000
Zelcnik Jože	5	Prelog Miloš	6.000
N. N., USA	200	Žnidaršič Janko	10.000
Boje Karol	13	Kušar Ivanka	10.000

V S E B I N A

La crisis en Polonia. Ob Poljski Krizi. Vrnil se bom (D. O. Jeruc). Pred štiridesetimi leti (Lic. I. Korošec). Zbogom, domobranka! Svobode ne morejo razumeti (N. F.). Zinki v slovo (L. M.). Jože Javoršek — samotni jezdec (EPK). Odmev iz Dolomtov (Dobrovčan). Naši možje. Mnenja in vrenja. Prejeli smo. Iz društev. Teharje (Minka Anžič). Iz pisem. Naši mrtvi. Na uredniški mizi. Darovali so.

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 137.176